НЕЗАЛЕЖНІСТЬ — ЦЕ ДОЛЯ, ЩАСТЯ, СВОБОДА, ВОЛЯ!..

Україна моя –
це жагою набрякнуті брови,
Блискавиці
розіскрених вій –
Україна моя –
це на кусні порвані окови,
революція, бій!

Мирослав КУШНІР

33–34 (659–660)
17 серпня
2017 р.

Тижневик «Галицька Просвіта» * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Ірина Галаса * Друк – КП фірма «ЛІК» * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (0342) 53-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ «Ідея Банк» МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ЛЮБІ ПРОСВІТЯНИ!- ШАНОВНІ КРАЯНИ!

Хочу від імені тих, хто двадцять шість років тому проголошував державність України, сердечно привітати вас із нашим національним святом – Днем Незалежності.

Ця історична подія стала можлива і завдяки нашій з вами діяльності, найперше – активістів Товариства української мови ім. Т. Шевченка (тепер – «Просвіта»), Народного руху, Української Гельсінкської спілки, новітніх партій – УХДП, ДемПУ, УРП, усіх свідомих громадян краю.

Безумовно, 24 серпня 1991 року навічно увійшло в історію нашої державності, започаткувавши нову епоху в житті українського народу. Абсолютно леґітимно, на основі міжнародного права, Актом Незалежності закріплено наші одвічні прагнення до державного національного відродження, буття і свободи.

Але боротьба за Україну не припинялася від часу проголошення Незалежності. Неусвідомлення внутрішніх і зовнішніх загроз, егоїзм, користолюбність влади, кланова олігархія, здебільшого внутрішнього походження, привели Україну до загибелі 2014 року. Та ми втрималися як держава, організували оборону, хоч і втратили частину території, про що не маємо права забути. Нарешті проведено декомунізацію – те, що ми в Галичині зробили ще на початку 90-их років. Перспективними видаються реформи з децентралізації, окремі заходи боротьби з корупцією (Е-декларування). Проте, загалом політична та економічна системи залишилися нереформованими. Особливо це стосується судової гілки влади.

Тому боротьба за Україну триває. Насамперед на російсько-українському фронті. А ми, кожен на своєму місці, докладаймо зусиль для нашої спільної перемоги. І лиш так переможемо.

Вірмо, працюймо й борімось! З нами Господь і весь цивілізований світ! Майбутнє вартує наших жертовних зусиль.

З Днем Незалежності, українці!

Слава Україні!

Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ,
голова ІФ ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка,
народний депутат 1-го та 2-го демократичних скликань

УКРАЇНІ

Ти синім небом дивишся на мене,
Щоб я, бува, душею не зачах.
В моїх ночах – тополь свічки зелені,
В моїх ночах, в задуманих очах.
В моєму щасті твого щастя зливи,
В моїй крові пожар твоїх калин.
З твоїх давнин на плечах вітер сивий,
Гіркий, печальний вітер, мов полин.
За мною ходять твого горя тіні,
Лицем до твого сонця я встаю.
В твоїм сумлінні – і моє сумління
По проводі життя передаю.
З твоїх знамен несу червоне кредо.
Впаду як треба. Тільки ти – іди.
...Дивлюсь вперед. І бачу попереду,
Себе з тобою бачу назавжди.

Грицько ЧУБАЙ

СВЯТО

РІВНЯННЯ НА ПРАПОР

У Києві в День Незалежності 24 серпня відбудеться військовий парад. В ньому вперше в історії України візьмуть участь представники армій країн-учасниць НАТО.

«Цього року дуже багато наших партнерів виявили бажання брати участь у святкуванні Дня Незалежності України. Поруч із нами будуть представники збройних сил країн Альянсу», – зазначив міністр оборони Степан Полторак.

Як повідомили «Українській правді» у прес-службі Міноборони, у святкуванні Незалежності України цьогоріч візьмуть участь, зокрема, військовослужбовці Грузії.

Міністр також розповів, що загалом у параді цьогоріч візьмуть участь 4,5 тис. військовослужбовців. Тисяча з них – це ті, що брали участь в АТО.

Крім того, центром Києва проїдуть більше 70 одиниць військової техніки, серед якої багато нових зразків. Зокрема, будуть системи залпового вогню, броньована техніка, новітні засоби розвідки.

Євген КІЗІЛОВ, *«УП»*

АНОНС

ВШАНУЙ ПАМ'ЯТЬ ГЕРОЇВ

В Івано-Франківську 27 серпня о 12.00 розпочнеться хода пам'яті за загиблими Героями в Іловайському котлі.

В 11.30 у катедральному соборі Святого Воскресіння відбудеться Божественна Літургія за загиблими воїнами-Героями – захисниками України.

Після цього розпочнеться хода пам'яті до Меморіального скверу, запалювання свічок і хвилина мовчання.

Далі молитва на Вічевому майдані. Прийди і вшануй пам'ять Героїв!

ДУХОВНІ РОЗДУМИ

ХРИСТОВЕ І НАШЕ ПРЕОБРАЖЕННЯ

Невдовзі перед хресними стражданнями і смертю Христос явив свою Божественну славу на горі Тавор перед своїми учнями Петром, Яковом та Іваном. Він враз змінив свій образ (преобразився), і апостоли побачили, що «обличчя Його засяяло, наче сонце, а одежа побіліла, наче світло».

«...Господи, добре нам тут бути!» – промовив до Ісуса Петро.

Так, з Господом завжди всюди і всім добре бути, бо тільки Він є найбільшим і спасенним Добром. Це Добро через порушення першої Заповіді Божої втратили наші прародичі і внаслідок їхнього гріхопадіння постало всяке зло і смерть. І, щоб повернути людині втрачений рай, на землю прийшов Спаситель світу, Єдинородний Син Божий. Він усе зробив, щоб кожна людина могла побороти гріх: закликав до покаяння, дав приклад, як жити в праведності й святості, проклав дорогу до вічного щастя, дав спасенну науку і всі необхідні засоби, запевнив усіх у своїй всемогутній постійній Божественній допомозі.

Та, на жаль, цими безцінними Божими дарами скористалися і спаслися від гріха не так вже й багато послідовників Христа: праведні та святі. Спочатку їх було найбільше. А далі їх ставало все менше і менше. Це дивно, бо в інтелектуальному і науково-технічному розвитку, послуговуючись досвідом і досягненнями минулих поколінь, людство піднялося до небувалих висот. А в духовно-моральному – деґрадувало. Чому так сталося? Чому цей згубний процес триває досі? Невже досвід і приклад святих, які своїм праведним життям сягали незвіданих висот, переступали поріг життя і смерті, відслонювали завісу в позаматеріальний потойбічний світ, не є важливішим за досягнення всіх земних наук і не вартий наслідування?! Безумовно й незаперечно такий досвід важливіший, як вічність важливіша за час, як воскресіння і вічне життя важливіші за коротке земне життя і вічну загибель.

Але дивно й інше, що сповідники віри в Христа і Його послідовники, які покликані преобразити людство, не тільки не здійснили це, але й самі не преобразилися і далі не преображаються. Ось як це підтверджує інтерв'ю, яке вперше в історії у 1984 р. дав префект Конґреґації віри кардинал Ратцінґер (майбутній папа римський Бенедикт XVI), аналізуючи витоки небувалої кризи в Католицькій Церкві. Він поставив точний і пророчий діагноз: «У мене таке враження, що Церква просто тихенько перестає бути католицькою, хоч безпосередньо ніхто їй не відмовляє. Багато хто більше не вірить, що ми маємо справу з Богом даною реальністю. Церква, і на думку деяких теологів також, постає як структура людська, створений нами інструмент, який ми можемо самі безперешкодно перебудувати, виходячи з поточних потреб... Я говорив, але ніколи не зайве повторити: Церкві, щоб відповісти на потреби людини (суспільства – о. М. М.), потрібна святість, а не менеджмент».

А що сьогодні можна сказати про преображення християн у наших церквах, а через них – про преображення нашого суспільства? На жаль, за словами відомого соціолога Євгена Головахи, в Україні спостерігається «феномен аморальної більшості». А це – наша катастрофа! Бо, згідно дослідження Інституту соціології НАНУ, «більшість українців готові сказати неправду (і говорять її – о. М. М.) заради просування кар'єрною драбиною, привласнити чуже і т. ін.». А хіба серед них немає християн? Та що казати, коли і в Церквах серед священнослужителів не всюди й не завжди панує дух побожності. А тільки Церква в першу чергу і найбільшою мірою мала б згідно своєї місії в духовно-моральному плані впливати на владу й суспільство. Та за роки Незалежності вона сама усунулась на марґінес суспільства. І з цим треба щось робити.

Україна знову в смертельній небезпеці! Необхідно якнайшвидше, не відкладаючи нічого на завтра, всім, кому це до снаги: духовним провідникам, інтелектуалам та іншим консолідувати суспільство. Потрібно викривати причини наших криз і бід, щоби їх побороти. А вони походять від духовно-моральної кризи. Найважливіше ж слово за Церквами, за їхніми провідниками, які найбільшою мірою відповідальні за духовно-моральний стан суспільства. Бо дорога кожного християнина, який прагне спасіння, пролягає тільки через преображення. І тільки на цій дорозі може спастися наш народ і наша держава.

Боже, рятуй нас, Твою і нашу Україну!

Михайло МЕЛЬНИК, *священик*

АРМІЙСЬКІ ІСТОРІЇ

БАЧУ, СИНКУ, ЩО ТИ НЕ МОСКАЛЬ

Коли минулої зими чорношкірий репер Містер Стів прийшов записуватися в українське військо, то всі військкоматівські збіглися подивитися на це диво. Не лише офіцери визирнули зі своїх кабінетів, а й секретарка відірвала погляд від комп'ютера та прибиральниця полишила мити підлогу й, обіпершись на швабру, дивилася на хлопця округлими від захоплення очима. Це вперше до них прийшов репер та ще й афроукраїнець.

РЕПЕР

А чому тут дивуватися? Народився Стів у Луганську. Тут, посеред степу, як кажуть, закопано його пуп, врешті-решт, ця чорна, як ніч, земля того ж кольору, що і його шкіра. «Україна – це наш дім!» – співав він реп ще до того, як почалася війна, в наповнені ненавистю до нього очі земляків, які кликали Путіна на Донбас.

(Чит. 3 стор.)

МОЯ І ТВОЯ ГОРДІСТЬ

МОВА НАША УКРАЇНСЬКА

Одним із атрибутів Незалежності й державності є мова. Тому ми повинні її вивчати, шанувати й поширювати. А також знати історію нашої мови і дбати про її майбутнє.

■ Українська мова входить до трійки найкрасивіших мов у світі. На мовному конкурсі в Італії її визнали другою за мелодійністю мовою світу (після італійської). На мовному конкурсі, який пройшов у Парижі 1934 року, українську мову визнано третьою найбільш красивою мовою в світі (після французької та перської) за такими критеріями, як фонетика, лексика, фразеологія і будова речення.

■ Найдавніша згадка про українську мову датується 858 роком, а вперше українська мова була прирівняна до рівня літературної мови в кінці XVIII століття після виходу у 1798 році першого видання «Енеїди», автором якої є Іван Котляревський. Саме його і вважають засновником нової української літературної мови.

■ Українська мова є однією з найпоширеніших мов у світі й за кількістю носіїв займає 26-те місце в світі.

■ Український алфавіт – один із варіантів кирилиці, кількість букв у ньому становить 33. Порівняно з російською мовою, в українській немає великої кількості церковнослов'янських слів. З точки зору лексики найближчими до української є білоруська (84 відсотки) і польська (70 відсотків) мови.

■ Першим букварем, виданим в Україні, був «Буквар» («Азбука»), надрукований 1574 року у Львові першодрукарем Іваном Федоровим. Книжка складалася з абетки, складів, зразків відмінювання і короткої читанки. До нас дійшов лише один примірник, який знайдено в Римі 1927 року. Зберігається в бібліотеці Гарвардського університету (США). Факсимільне видання було здійснене в Києві 1964 та 1974 рр.

■ Найдавнішими українськими поетесами, імена яких відомі, й про яких збереглися документальні свідчення, є інокиня Анисія Парфенівна й Анна Любовичівна; жили вони, очевидно, в кінці XVI – на початку XVII ст. і залишили акровірші, де вписані їхні імена.

■ Найстарішою українською піснею, запис якої зберігся до наших днів, вважається пісня «Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?».

■ Найбільшу кількість разів перекладений «Заповіт» Тараса Шевченка: 147 мовами народів світу.

■ Найбільша кількість псевдонімів була у поета Олександра Кониського – 141, у Івана Франка – 99, письменник Осип Маковей користувався 56 псевдонімами.

■ Найбільшу кількість синонімів має слово «бити». Згідно з «Коротким словником синонімів української мови» їх нараховується 45.

■ Найбільш уживаною літерою в українському алфавіті є літера «п». Також на цю літеру починається найбільша кількість слів. Тоді ж як найрідше вживаною літерою українського алфавіту є «ф». В українській мові слова, які починаються з цієї літери, в більшості випадків запозичені з інших мов.

■ Найдовшим словом в українській мові є назва одного з пестицидів «дихлордифенілтрихлорметилметан». У ній міститься тридцять літер.

■ Найдовша абревіатура в українській мові – ЦНДІТЕДМП, яка розшифровується як Центральний науково-дослідний інститут інформації і техніко-економічних досліджень з матеріально-технічного постачання. Вона складається з дев'яти літер.

■ Кілька фактів про паліндроми (слово, словосполучення чи фраза, які можна читати як зліва направо, так і справа наліво, при цьому звучання й значення не змінюються). В українській мові є лише два семибуквених паліндроми: «ротатор» і «тартрат». А до найдовших фраз паліндромів належать «Я несу гуся» та «Аргентина манить негра». В останньому випадку не враховується буква «ь». Такі дрібні порушення дзеркальності допускаються, адже складання композицій – справа непроста.

■ Дослідники доводять, що чимало вживаних сьогодні українських слів та мовних коренів були поширені ще у часи трипільської культури, про що свідчать топографічні назви, народні пісні сонцепоклонницьких часів і значний слід у давньоіндійській мові – ведичному санскриті, джерела якого дійшли до нас із давнини у п'ять тисяч років.

ЗНАХІДКА

ДОКУМЕНТИ ЗІ СХРОНУ УПА

Біля Львова знайшли бідон архівних матеріалів УПА, серед них – документи з Косова.

У Янівському лісі поблизу Львова чоловік знайшов алюмінієвий бідон із архівними матеріалами УПА і знахідку передав у музей «Тюрма на Лонцького».

Алюмінієвий бідон має номер 8809 і дату – 1946 рік. Радянська влада спеціально нумерувала бідони. Адже енкаведистам було відомо, що українські підпільники у них ховають документи й закопують у землю. Якщо на молочарні не виявляли бідона, то когось із робітників підозрювали у співпраці з УПА. Часто упівці просто підпалювали будівлі, забираючи бідони, щоб ніхто не постраждав від НКВС, повідомляє «Радіо Свобода».

Віднайдений бідон був закопаний у Янівському лісі. Завдяки піщаному ґрунту він зберігся ідеально, відповідно у гарному стані і матеріали, хіба що трішки вологі. Майже всі документи розбірливі й датовані 1948-им – першою половиною 1951 року, охоплюють Львівську, Рівненську, Івано-Франківську області, частину Чернівецької. Вочевидь, припускає директор музею «Тюрма на Лонцького», історик Руслан Забілий, спеціально привезли архіви з різних реґіонів на Львівщину, можливо, для Служби безпеки УПА.

Також є інформаційний звіт на 117 сторінках із Косівського району Івано-Франківщини, а це списки кадрів ОУН, протоколи мародерств Міністерства державної безпеки СРСР, організування колгоспів, винищувальних батальйонів.

«Таких звітів тут чимало. Поки що не можемо збагнути, чому матеріали у цьому одному бідоні з різних областей, немає Тернопільської. Цей бідон є одним із найцікавіших. Мабуть, ці матеріали були привезені для найвищого керівництва підпілля», – говорить історик Руслан Забілий.

Усі документи, які передано музеєві «Тюрма на Лонцького», оцифрують і реставрують. А це ще одна знахідка, залишена оунівцями й упівцями, яка дає можливість глибше дослідити діяльність українського підпілля в роки радянської влади. Українські підпільники, закопуючи тисячі архівних матеріалів майже 70 років тому, очевидно, розуміли, що документи будуть потрібними для прийдешніх поколінь, щоб краще пізнати українську історію.

ПОЛІТРЕЗОНАНС

НЕ ТАК ТІЇ ВОРОГИ, ЯК ДОБРІЇ ЛЮДИ...

Президент Петро Порошенко не готовий сприймати іншу точку зору. Рішення про припинення українського громадянства Михеіла Саакашвілі – це рішення боягуза.

Таку заяву зробив відомий український політичний діяч, колишній міністр оборони, лідер партії «Громадянська позиція» Анатолій Гриценко у програмі «Новий погляд» на ТРК «РАІ» під час робочого візиту на Івано-Франківщину.

«Коли чуєш таку новину, то перші відчуття, які вона викликає у тебе, це огида і брид-ливість. Слабке, злодійкувате рішення, відверто скажу, рішення не чоловіче. Поки Саакашвілі був у команді Порошенка, то, ясна річ, що ніхто б його не викидав за межі України, тільки він почав говорити «проти шерсті», щось пішло не так», – говорить Гриценко.

Ситуація з припиненням українського громадянства Саакашвілі є тяжкою для України.

«Річ не у самому Михеілові, бо він може бути не першим і не останнім. Хоч вважаю, що Саакашвілі потрібно повернути громадянство, він заслужив це. Незалежно, хто і як його сприймає, всі з огидою ставляться до такого указу. Це вперше, такого ще не було в історії України», – говорить політик.

Анатолій Гриценко називає Порошенка гіршим за Януковича:

«Я цього не можу сприйняти, це слабкість. При Януковичі такого не було: навіть цей бандит так не робив. Тут начебто прийшов «європейський» Президент, а вчиняє гірше, ніж бандит. Те, що в нашій державі таке можливо, неґативно впливає на імідж України в міжнародному середовищі».

ПРИЗОВ–2017

ДОДАТКОВИЙ НАБІР НА СТРОКОВУ СЛУЖБУ

Позачерговий набір строковиків відбувається у підрозділи Національної гвардії України.

Рекрутування здійснюють на підставі указу Президента № 178/2017.

«Додатковий відбір близько тисячі кандидатів для проходження строкової служби до лав Національної гвардії проходить з метою підготовки до виконання функції з охорони органів та установ системи правосуддя», – зазначили у прес-службі Нацгвардії.

До виконання завдань у зоні проведення АТО строковиків не залучатимуть.

РАЗ ДОБРОМ ЗІГРІТЕ СЕРЦЕ...

ІКОНИ ОЛЬГИ ЛУКАНЬ

Ольга Лукань отримала медаль «Патріот України» від командувача Військово-морських сил України Бориса Кожина.

Оля Лукань із села Жураки Богородчанського району вишиває ікони, а виручені гроші спрямовує на передову через волонтерів. За шість років Ольга Лукань зуміла вишити близько 50 ікон. Дівчині робити це нелегко, адже вона прикута до візка.

Про дівчину, «в якої функціонально нема ніг, але яка міцніше стоїть на своїй землі, ніж інші ходячі», написала у соцмережі письменниця Марія Вайно.

«Водночас дивно і прикро мені, що управління інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, до яких я звернулася з листом-проханням взяти участь у цьому приємному для нашого краю дійстві, допомогти з машиною для ЗМІ, попередити сільраду і т. ін. – не змогло нам нічим (!) зарадити. Чому? В них перевірка... І жах як соромно спостерігати такі паралелі діяльності людей...

Хоч... Оля для мене і у візку... вища від них на зріст. І сьогодні їй чесно було вручено Степаном Герилівим (з Бердянська), співзасновником ВО «Наші Атланти», ініціатором цієї відзнаки, – від імені Першого командувача Військово-морських сил України, віце-адмірала Бориса Кожина, – медаль «Патріот України», – повідомила Марія Вайно.

«Привітаймо її, друзі! Погляньте, яка красуня! Я пишаюся своєю землячкою. Той, хто допомагає іншим, завжди стає сильнішим і красивішим сам. Отак!» – додала письменниця.

Оляга Лукань левову частку грошей реґулярно передає на фронт через волонтерів «Наші Атланти» Бердянського державного педагогічного університету, де має друзів». Водночас С. Герилів запевнив, що домовлено про реалізацію ікон Ольги в Америці. Напевно там знайдуться їхні поціновувачі. Виручені кошти будуть передані на потреби вояків.

ОСВІТА

ПРИКАРПАТСЬКИЙ – У ҐРАНТОВІЙ ПРОГРАМІ ЄС

30 університетів України працюватимуть над поліпшенням освітніх програм у шести сферах. Робота здійснюватиметься у межах восьми проектів, які перемогли на конкурсі Програми ЄС «ЕРАЗМУС+: Розвиток потенціалу вищої освіти з 2017 року».

Вперше в історії програм «Темпус» та «Еразмус+» до фінансування рекомендували проект, в якому саме український університет – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника – виступає як ґрантоотримувач і координатор проекту.

До проекту також залучені інші українські організації та університети з Кіпру, Іспанії та Польщі. Команда проекту працюватиме над модернізацією педагогічної вищої освіти та інноваційних інструментів навчання і викладання.

ІФНТУНГ УВІЙШОВ ДО МІЖНАРОДНОГО РЕЙТИНҐУ

За результатами липневої редакції 2017 року Міжнародного рейтинґу корпорації «Webometrics Ranking of World's Universities» Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу посів 17-ту сходинку серед вишів України та увійшов до Міжнародного рейтинґу.

Варто зазначити, що рейтинґ за допомогою вебометричних індикаторів опосередковано оцінює усі аспекти діяльності вишу: наукову, навчальну, культуру, соціальну, спортивну тощо. Однак оцінюється виключно змістовна та інформаційна складові сайту навчального закладу. Показники ж відвідуваності сайту і його дизайн не враховуються.

Цей показник свідчить про наполегливу працю університету на ринку освітньої, наукової, міжнародної діяльності, який із використанням сучасних інформаційних технологій доносить до суспільства інформацію про виш.

НЕРУХОМІСТЬ

ЖИТЛО У ПОЛЬЩІ

У 2016 році іноземці купили в Польщі понад 4,5 тисячі квартир. Найбільше купили громадяни України.

На першому місці в купівлі житла в Польщі виявилися саме українці, що випередили в цьому питанні британців і німців, які купували більше квартир відразу після вступу Польщі до ЄС, повідомляє «Польське радіо».

Як говорить представник однієї з девелоперських компаній Польщі Петро Киянка, частину придбаних квартир покупці використовують самі – це результат трудової і студентської міґрації, однак більше купують під інвестиції.

Загалом іноземці купили сім відсотків квартир від 80 тисяч, що продавалися на ринку нерухомості Польщі.

ДОСВІД – ЗМОЛОДУ

ВІТАЛІЙ ГРИЦЮК:
«ОСНОВНИЙ АКЦЕНТ – НА РОБОТІ З МОЛОДДЮ»

Віталій Грицюк – нині голова Галицького райоб'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка. А до цього він очолював «Молоду Просвіту» Бурштина. Саме у той час він ініціював, зорганізував і спільно з молодими просвітянами здійснив багато цікавих справ і проектів, які нині ширить на всю просвітянську спільноту району. Саме про це розмова з ним.

О. Б.: «Молода Просвіта» – організація не зовсім консолідована. І не всім зрозуміло, чим вона займається. Як у Вас? Які пріоритетні напрями діяльності «Молодої Просвіти» у Вашому реґіоні?

В. Г.: Зі свого досвіду скажу, що просвітянський рух у Бурштині заснований не просто на підтримці всього українського, а радше на вихованні нової української інтеліґенції і на відновленні єдності між «Просвітою» і Церквою, тому на роботі з молоддю ставиться основний акцент.

Всю свою працю ми поділили на три основні напрямки: поширення християнських цінностей, розвиток національної свідомості серед молоді й популяризація здорового способу життя.

Відповідно до них організовуються різні заходи і формується вся діяльність нашої «Просвіти». Серед таких заходів хочеться виділити піші прощі, духовні дебати, авторські вистави, проведення гаївок, розписування писанок, походи в гори, а особливо наші просвітянські табори, в яких усі три напрямки зливаються.

О. Б.: Практика таборування має свою специфіку. Поділіться досвідом організатора: як збираєте команду, куди найчастіше вибираєтеся і які виникають проблеми під час підготовки.

В. Г.: Пригадую перший табір, який ми провели 2012 року на Говерлі. Він тривав п'ять днів, щоправда, в нас на той час не було жодного досвіду, лише велике бажання й великий ентузіазм. Звичайно, виникло багато проблем, проте ми все здолали й винесли урок.

Тепер, коли ми організовуємо табір, то намагаємося не поспішати, а вже за півроку починаємо добирати місце і складати програму.

Завдяки згуртованості команди я ніколи не залишаюся сам у підготовці таборів, адже за час нашої діяльності вже сформувалася і щороку збільшується кількість аніматорів, які всім серцем переживають за проведення табору і не шкодують ні сил, ні часу, ні молитви.

Ми намагаємося розподілити обов'язки так, щоб якнайширше охопити все поле діяльності. Звичайно, потрібно подбати як про побут, так і про програму табору, науки, ігри, зустрічі з цікавими людьми…

О. Б.: Нещодавно з Вашої ініціативи було проведено християнсько-патріотичний табір у с. Новий Мартинів. Розкажіть детальніше про особливості організації і про табір загалом.

В. Г.: Організація такого табору вже стала традицією. Табір «Нам пора для України жить» є третім, відколи ми почали залучати до співпраці молодь Бурштина і всього Галицького району.

Підготовка розпочалась восени 2016 року. Заступник голови РО «Просвіта» Степан Васильович Мазур уже з листопада почав складати план табору, визначати кількість учасників, матеріальне забезпечення. Все це детально обговорювалося й коригувалося на зборах Правління райоб'єднання.

О. Б.: А як, скажімо, визначалося фінансування та матеріальне забезпечення? Це ж вирішальне питання у справі бути чи не бути табору взагалі.

В. Г.: Справді, чи не однією з найважливіших умов таборування є залучення спонсорів, адже харчування, перевезення, побут потребують чималих матеріальних витрат. Ми вдячні Богові, що в Галичині не перевелися люди зі щирим серцем, які для виховання молоді не шкодують своїх коштів, часу чи транспорту.

Користуючись нагодою, хочу від імені організаторів та учасників табору щиро подякувати жертводавцям, а саме: о. Дмитрові Шмігелю і всім парафіянам храму Св. муч. Йосафата в Бурштині, о. Ярославові Озарківу і парафіянам с. Новий Мартинів, о. Леонтієві Насташинському і парафіянам с. Бовшів. Теж щира вдяка Івано-Франківській ОО ВУТ «Просвіта», зокрема в. о. голови Михайлові Січці, який не просто допомагав, а жив нашим табором. Дякуємо за вагому допомогу Андрієві Степановичу Іваськову, Тетяні Мирославівні Синчині, Миколі Володимировичу Кучуку, Степанові Романовичу Курляку, Вірі Степанівні Курдидик, Андрієві Володимировичу Круку, Григорієві Михайловичу Івасишину, голові Бурштинської міської ради Роксолані Джурі, відділу молоді і спорту Бурштинської міськради, зокрема Марії Козар, Миколі Шарповичу, Галині Олексин, Галицькій райдержадміністрації і її голові Миколі Поповичу, начальнику відділу освіти району Іванові Богдановичу Матейку, в. о. начальника молоді і спорту Галицької райдержадміністрації Наталії Михайлівні Френдій, начальнику служби порятунку Ігореві Мильовичу, голові Бовшівської сільської ради Ганні Очкур, голові с. Новий Мартинів Михайлові Коропецькому, Зоряні Мацяк, Василеві Андріїшину, Олегові Бойку, Миколі Маричу, Ігореві Ярошу та іншим добродіям, що посприяли в проведені табору. Саме їхня співучасть і забезпечила успіх.

О. Б.: Які плани «Молодої Просвіти» на перспективу?

В. Г.: На завершення літа вже маємо багато планів, а саме: обмінятися досвідом у таборі на етнічних лемківських землях (зараз Республіка Польща), куди нас запросила діаспора; на День прапора організувати вихід бурштинців на Говерлу; на завершення літа здійснити п'ятиденну мандрівку Карпатами; під час навчального року організувати декілька цікавих зустрічей з відомими людьми, творчі вечори й поставити виставу за участю просвітян, а далі з Божою допомогою і до Різдвяних свят прийдемо…

Розмовляла ***Оля БОЙЧУК***

АРМІЙСЬКІ ІСТОРІЇ

БАЧУ, СИНКУ, ЩО ТИ НЕ МОСКАЛЬ

(Поч. на 1 стор.)

Композиція «Ні війні!» з'явилася в чорношкірого парубка раніше, ніж спецназ російського ГРУ під командою полковника-реконструктора Гіркіна легко, не відчуваючи спротиву, захопив відділення міліції у Слов'янську й розв'язав терор у місті. Півсотні професійних головорізів, озброєних до зубів, навчили ще півсотні «ополченців», яким забили мізки страшилками про терор «Правого сектора», фашистів із заходу, американських негрів, які розпинають немовлят і п'ють їхню кров… А ті, в свою чергу, вивчили інших півсотні.

За кілька тижнів терористичне військо доросло до бриґади, посилилося присланими Путіним чеченцями й осетинами, які облюбували семенівську дев'ятиріч-ку… З кожним днем маховик війни, яку згодом назвуть гібридною, розгойдувався все більше й більше. Після оголошення в квітні антитерористичної операції ніхто не сумнівався, куди воно йде. Вже падали збиті російськими «стрілами» гелікоптери на горі Карачун і літаки в степу й аеропортах, гинули наші військові й добровольці, розпорювали животи українцям, хто не зрікся рідної мови, чи вивішував жовто-синій стяг перед хатою. Ворог готувався до стрибка на Харків, який мав стати столицею Новоросії, і до якого було рукою подати.

А тоді, коли Стів написав свою композицію, ніхто ще не вірив, що йде найпідліша в історії України війна, яку наречуть гібридною. А коли хто й вірив, то казав «це не наша війна». Лише Містер Стів, один із небагатьох луганчан, кричав про неї на увесь Інтернет.

Відтоді минуло більше трьох років. І ось ми сидимо неподалік від війни і Містер Стів, вистукуючи по кевларовій касці, вбраній в англійський, чи-то американський камуфляж, репові ритми, наспівує мені речитативи про те, чому йде ця війна. Спочатку голос виводять «Ще не вмерла…», а в кінці він стверджує, що «Ми переможемо, усе переживем». І, звісно, лунає гасло «Героям слава!», а між цими фразами – ціла епоха в її луганському вимірі – страшна й незбагненна в своїй безголовості.

«Все під мусорами, – трішки гаркавить Стів. – наркомафія в погонах…».

Це не просто рядок із його пісні, а те, що він пережив, коли з таких, як він, простих хлопців у міліцейських катівнях вибивали покази, фабрикували справи. Міліція, прокуратура у більшості були за одно з бандитами: «віджимали» у людей бізнес, вбивали конкурентів і кидали трупи в шахти, аби сховати кінці у воду… Якби після Майдану підняли справи, то багатьом би корупціонерам і місцевим царькам світило небо лише в клітинку.

– От вони й затіяли переворот, – кладе поряд із каскою Стів свій АК-74, – і покликали Путіна. Він тепер у них навіть не главар, а бог, на якого вони моляться, вважають непереможним. З цього, власне, і почалася війна, у якій ми або переможемо, або загинемо.

Стів спостерігає, як хвилі стають усе більшими, збивають, як у міксері, брудну піну й підносять її на гребінь, але не перестає вибивати з каски, як з барабана, репові ритми.

ПІНА

Війна також підняла з дна чимало брудної піни: усіх тих козачків з лампасами, п'яничок та інший маргінальний елемент, який був нічим, а тепер, отримавши автомат, а з ним необмежену владу, став усім. Хоч не лише їх. Опертям сепаратизму стали лікарі, медсестри, санітари, які за минулої влади жили з хабарів, а тепер боялися втратити привілеї. Система відчула свій близький кінець і спротивилися змінам. А ще чимало було дурнів з відпрасованими російською пропаґандою мізками та падких на «халяву» пенсіонерок: прийде Росія і підніме зарплати та пенсії.

– Ну що, діждалися дармового?– запитує Стів без злорадства в голосі.

Серед отієї всієї піни товаришів Стіва не було. Расисти й ті, хто називав його в Інтернеті «гаркавим байстрюком» за його проукраїнські пісні, подалися воювати в ЛНР. Однієї ночі ці люди прийшли за ним і його братом, викрали хлопців і повезли «на Князя Ігоря». За п'ятнадцять кілометрів від Луганська, неподалік від Сіверського Дінця, стоїть пам'ятник герою «Слова о полку Ігоревім». Там полонених тримали в підвалі, вхід до якого накрили іржавим залізом, а зверху клали холодильник, аби в'язні, більшість з яких потрапила сюди лише тому, що розмовляли українською і не зрадили своєї землі, не втекли. Коли здіймався вітер, залізо те тарабоніло й не давало спати. А вранці сонних знесилених в'язнів вели на допити.

Спочатку він найбільше боявся чеченців. Однак вони мовчки й понуро водили мешканців ями на допити й не зачіпали полонених. Московські найманці й свої «ополченці» були страшнішими. Вони штрикали його ножами, били по голові, ребрах і нирках. Казали: «Зізнавайся, що ти коригував вогонь «укропів». Хіба то збіг, що починалися обстріли саме тоді, коли ти, замурзяко, виходив на вулицю…» те, що катували його, це зрозуміло. А над братом навіщо знущалися? Він же мухи не зобидить, був пацифістом.

Після допитів їх знову відправляли до підвалу, де було двоє вартових. Це була ще та катівня. Людей – як солоних оселедців у бочці, задуха, сморід. Страшенно хотілося пити. Та найважче було терпіти сором, коли приспічить. Аби тебе вивели до вітру, потрібно було калатати в залізо. Хтось співчутливо виводив бранця, інший гицель реготав, пересмикуючи затвор: «Приспічило? Ану замовкни, дзюр у штани, падло». Були хвилини, коли він просив Бога про смерть.

УТЕЧА

На шостий день полону брата вивели на допит, після якого він уже не повернувся. Кажуть, хлопця відправили на Луганськ, до Плотницького, котрий особисто ним цікавився. Стало зрозуміло, чому їх роз'єднали: аби поодинці схилити братів вступити до «ополчення». Уявляєте, як би на радощах захлиналася російська пропаґанда: двоє темношкірих братів воюють за Новоросію, бо в фашистській Україні над ними знущаються». Стів відразу відмовився: «Що хочете робіть, але ні воювати за вас, ні зніматися в пропаґандистському відео я не буду». «Я добре розумів, – говорить хлопець, спостерігаючи у воді, мов у мутному дзеркалі, як сонце продирається крізь хмари, – що нас використають і як свідків пристрелять. Говорив це і братові, обіцяв придумати, як утекти. Тому вони нас розлучили. Більше ми не бачилися.

Пізніше на «Сепар-ТБ» з'явиться отой відеоролик, де йдеться про те, що його брат приїхав із ПАР та воює за Новоросію, бо нібито погано йому було в Україні. Стівові тоді ще дорікали в «ютубі» ідейні «новоросці»: «Ти за фашистів, а ось брат твій молодець…» Однак Стів говорить, що відео сфальсифіковане. Брат навмисне залишив здогадки, що його катують, що все зняте – фальш. Вони жили ж у Габоні, а не ПАР. Хоч усе те, звісно, кололо його поетичне серце.

Через шістнадцять днів першого полону їм випала можливість утекти. Пригадує, тоді почався наступ української армії і добровольців на Луганськ. Зчинився безлад, яким полонені скористалися. Вартові втекли, кімната зі зброєю залишилася без охорони. Вони запаслися бронежилетами, наколінниками й дременули через мінне поле в напрямку Миколаївки. Іншого шляху, каже, для втечі не було. Тоді здавалося, що краще вже підірватися на міні, аніж повернутися назад, у катівню. Вони шкандибали мінним полем, ледь пересуваючи ноги під небом, яке розграфили «гради».

Проте на волі втікачі пробули недовго. Вже коли перейшли поле, сіли відпочити й почали мріяти про купання в річці й чисті сорочки, з кущів вийшли найманці, що причаїлися в засідці, й наказали лягти обличчями в пил. «Мабуть, хтось із дванадцятки втікачів уродився нещасливим», – вирішив Стів.

Другий полон був нетривалим – дві з половиною години. Знову почалася стрілянина, а охоронець виявився неповоротким, товстезний, у бронежилеті, обвішаний зброєю, як новорічна ялинка. Непомітно вдалося відчепити у товстуна гранату… Погроза підірвати всіх, якщо не відпустять, спрацювала. Знову почався обстріл і хаос, під час якого й добрели до своїх.

Наші прийняли їх за російських шпигунів. Один із вояків приклав Стіву автомат до скроні й почав відлік… Урятував командир блокпосту, який був шанувальником репу й бачив відеокліпи Містера Стіва… І хлопець залишився живим.

А от брата його вбили. Про це Стів дізнався в листопаді чотирнадцятого. Зателефонували з того боку й повідомили, що родича відключають від апарату штучного дихання. День його народження для повідомлення сепаратисти обрали, мабуть, не випадково. Певне, хотіли дошкулити Стіву, який не зрадив Україну. Мати, яка ховала сина, перед тим, як накрють труну віком і заб'ють у кришку цвяхи, намацала пальцями дві дірки на його тілі: у голові й навпроти серця.

Після всіх поневірянь, а особливо після смерті брата, якого дуже любив, Містер Стів, тонка й артистична натура, довго відходив, потім таки зважився підписати контракт із ЗСУ. Обіцяв же братові піти на сепарів. Опанував у навчальному центрі шість піхотних спеціальностей. А ще він може бути навідником АГС, ДШК та іншої зброї, що нищить ворога на передовій. Туди він хоче потрапити, аби воювати за брата, за Україну, рідну землю кольору його шкіри. Хоче воювати у той час, як багато чоловіків, які кричить, що вони патріоти, збирають полуниці в Польщі.

…Коли ми поверталися в батальйон, я спіймав себе на думці, що в цьому екіпіруванні, якби ще хлопцеві в руки М-16, він і справді нагадує чорношкірого американця з леґіону НАТО, яким лякає місцевий люмпен російська пропаґанда. Але ж він українець до кісток. Коли ми порівнялися з озброєними хлопцями, які йшли нам на зустріч, Містер Стів привітався з ними:

– Слава Україні!

– О, бачу, синку, що ти не москаль,– всміхнуся у відповідь кремезний боєць, схожий на козарлюгу, а вже потім додав:

– Героям слава!

Леонід ЛОГВИНЕНКО

ЗА СІМ З ПОЛОВИНОЮ МІСЯЦІВ

Паралелі між подіями 1917–1921 рр. і сьогоденням очевидні.

Утверджуючи українську незалежну державу, варто використовувати досвід боротьби за її становлення і часів Центральної Ради, і гетьманської Української Держави, і Директорії УНР, брати до уваги і їхні прорахунки та помилки, які підступно використовувала Росія у своїх імперських цілях, підігріваючи розбрат, міжусобиці та дискредитуючи творців української державності.

Одним із творців української держави був і Павло Скоропадський, гетьман України.

Павло Скоропадський – нащадок заслуженого козацького роду, який творив славу, оновлював українську державність у її величі, красі та щасті. Народився він 16 травня 1873 року у Вісбадені, де його мати відпочивала у Німеччині. Дитячі роки провів на Чернігівщині в містечку Тростянці, родовому маєтку Скоропадських.

У родині Скоропадських дотримувалися українських звичаїв і традицій. Стіни оселі прикрашали портрети гетьманів, полковників, старшин і серед них – портрет Івана Мазепи. Тут висіла й козацька зброя, а на полицях – старовинний посуд і книжки. Любов і шана до свого рідного, українського визначили майбутній життєвий шлях хлопця. Однак він належав до родини російських аристократів, на його розвиток впливали дві культури – російська й українська.

Навчався Павло в Стародубі, місцевій гімназії. У 1885 р. передчасно помер батько. Мати влаштувала сина у військовий навчальний заклад – Пажеський корпус, який у 1893 р. успішно закінчив і був призначений для військової служби у лейб-гвардії – у Кавалергардський полк.

Стає ад'ютантом полку і поручником. Отримує високі нагороди…

Бере відпустку і відвідує Англію, Голландію, Бельгію, Швейцарію, Німеччину і Францію, надовго залишається у Парижі, відвідує лекції у знаменитому університеті.

У російсько-японській війні за хоробрість і відвагу у бою П. Скоропадський отримує золоту зброю і призначення на посаду ад'ютанта Головнокомандувача російських військ на Далекому Сході. У 1912 році отримує уже чин генерал-майора, командує кінним полком. Розпочинається Перша світова війна, і Павло Скоропадський знову на фронті. Опісля командує всією Першою гвардійською кавалерійською бриґадою. У 1916 р. отримує звання генерал-лейтенанта. Через рік приймає командування 34-им армійським корпусом, який розташовувався в Україні. Тут він знайомиться з українським національно-визвольним рухом, цікавиться створенням його керівного органу – Центральною Радою, багатотисячними маніфестаціями, радить синові Данилу вчити українську мову й натякає на власні плани «зробитися українцем». Заслужений царський генерал із найвищими бойовими відзнаками відчув поклик рідного краю, необхідність для нього не декларацій, а збройних сил.

Московський головнокомандувач наказав Скоропадському виступити зі своїм корпусом на фронт захищати Росію від німців. Генерал Скоропадський уперше за своє життя не виконує наказу московського «главковерха» і зголошується на службу українському урядові Центральної Ради. Навесні 1917 р. український національний рух охопив і армію. П. Скоропадський отримав дозвіл українізувати свій корпус, що отримав назву Першого українського. До його складу ввійшло 8 полків, об'єднаних у дві дивізії. У корпусі було 6000 вояків.

Полкам присвоїли імена відомих українських діячів. Коли у 1917 р. в Петрограді владу захопили більшовики і під впливом їхньої аґітації наприкінці листопада війська другого гвардійського корпусу поскидали своїх старшин, обрали за командира більшовичку Євгенію Бош і рушили на Київ, то Павло Скоропадський зі своїми полками вирушив їм назустріч, роззброїв і повернув назад у Росію. Завдяки його умілим діям Українська Центральна Рада збереглася при владі. Однак його вчинок не був належно оцінений українським урядом, який не довіряв колишньому царському генералові. При цьому голова уряду УНР В. Винниченко був категорично проти створення української реґулярної армії. П. Скоропадський подає рапорт про відставку і працює над створенням козацького війська.

На початку 1918 р. російські більшовицькі війська окуповують Україну. І тільки завдяки підписанню угоди в Брест-Литовську УНР із центральними державами Україна була звільнена від окупантів, а на її територію введені німецькі та австрійські війська. Український уряд мав задовольнити їх продовольчими потребами, але німці хотіли вести в Україні власну політику. На зміну першого окупанта прийшов в Україну другий – німецький.

П. Скоропадський вважав, що партії соціалістичної орієнтації не зможуть вивести країну з економічної і політичної кризи, хаосу. Він створив Українську народну громаду, у склад якої входили великі та дрібні землевласники, різні зрусифіковані чиновники, втікачі з більшовицької Росії…

29 квітня 1918 р. на хліборобському конґресі, на який з'їхалися у Київ 6432 уповноважених від 8 губерній, Павла Скоропадського обрали гетьманом України. Основні вимоги конґресу – поновлення приватної власності, наведення порядку в країні та утворення спільної влади. Це було свідченням того, що Центральна Рада не зуміла вирішити земельне питання, об'єднати всі верстви суспільства, занедбала військову справу. Цього ж дня Павло Скоропадський оприлюднив «Грамоту до всього українського народу», де оголосив себе гетьманом всієї України та про розпуск Центральної Ради. Він уклав з німцями угоду про нейтралітет і задоволення їхніх потреб. На зміну УНР прийшла проголошена П. Скоропадським Українська Держава. Насправді за погодженням з німцями 29.04.1918 р. у Києві відбувся державний переворот.

Про світогляд та ідейні переконання П. Скоропадського свідчать і його «Спогади», написані безпосередньо після подій 1917–1918 років: «Перші українські враження мені навіяло в домі мого діда. Україна розумілась як славне минуле, але аж ніяк не пов'язувалася з сучасним, іншими словами, ніяких політичних міркувань, пов'язаних з відновленням України, не було.

Моя вся родина була глибоко віддана російським царям, але в усьому підкреслювалось якось, що ми не великороси, а малороси…»

Сучасну Україну він не мислив окремо від Росії. Українські симпатії гетьмана мали поверховий характер, тоді як із Росією його пов'язував значно міцніший, сформований на глибинних рівнях зв'язок, зумовлений передусім усвідомленням російської мови як рідної.

Інші факти «Спогадів» переконують, що гетьман часом зараховував того чи іншого українського діяча до крайніх шовіністів за звичайним проявом почуття національної гідності.

Керований комплексом малоросійства, П. Скоропадський хотів нейтралізувати сильне національне почуття свого народу. Свою країну він не мислив незалежною від Росії державою, а трактував її лише як плацдарм у боротьбі проти більшовизму і порятунку Великої Росії. Будував свою діяльність на принципі компромісу, примирення України з Росією.

Хибність його позиції побудови толерантної, не ворожої до Росії «братньої» їй України в час, коли російські білогвардійські та більшовицькі сили йшли війною на молоду українську державу, була по суті зрадою національних інтересів.

Він обстоював і можливість мирного співіснування в Україні двох культур – української і російської. Вважав згубним відокремлення від Росії, зокрема, в культурному розумінні. Малоросійство гетьмана, його неспроможність усвідомити себе провідником самостійної нації диктувало йому хибну політику компромісної тактики, постійний пошук міфічної середньої лінії між українцями і росіянами. Ця компромісна лінія була згубною для України за тих умов, які вимагали зміцнення Незалежності. Концепцію двомовно-культурної України пізніше активно впроваджував у життя комуністичний режим, що призвела до її зросійщення і лише формального існування.

Якщо М. Грушевський і його послідовники завжди переживали політичне розчленування України як трагедію і головним своїм завданням ставили майбутнє об'єднання України в її історичних кордонах, то галичан гетьман вважав окремою малозрозумілою народністю, чужим етносом, з яким не варто об'єднуватися. На жаль, і сьогодні ще не перевелися в Україні політики, які не уявляють життя українського народу без «братньої» Росії, її культури. Перебуваючи на високих державних посадах, спілкуючись виключно російською мовою, щоб наголосити на своїй відданості ідеї «єдіной і нєдєлімой».

Аналізуючи діяльність Павла Скоропадського як гетьмана України та дотримуючись християнських понять справедливості, що кожному треба віддати належне, варто не забувати і про позитивні сторони в його державотворчій діяльності та використовувати їх у повсякденній праці.

Насамперед П. Скоропадський був високоосвіченою особистістю, глибоким знавцем військової справи, мав широкі зв'язки з цивілізованим світом, багатьма європейськими державами. Надзвичайно працьовитий, пунктуальний, оперативний і рішучий у діях. Умілий організатор своєї команди, підбору й розстановки кадрів. Насамперед брав до уваги освіту, фах і досвід.

В Кабінеті Міністрів Скоропадського були призначені ним високоосвічені й талановиті люди, які свято вірили в майбутнє Української держави. Членом уряду був відомий широкому загалу Ігор Олександрович Кістяківський – юрист, доцент університету св. Володимира у Києві. Урядом було розроблено законодавство, яке заохочувало інвестиції в економіку держави.

У листопаді 1918 р. Павло Скоропадський затвердив новий склад уряду. Очолив Кабінет Міністрів Федір Лизогуб – нащадок старовинного козацького роду з Чернігівщини. Його батько підтримував зв'язки з Т. Шевченком.

Міністром закордонних справ був Дмитро Іванович Дорошенко – нащадок рідного брата гетьмана України Петра Дорошенка. З 1919 р. він на еміґрації, був обраний почесним професором ряду значних університетів Європи, США й Канади, опублікував багато праць з історії України, української історіографії, Церкви, культури…

Міністром освіти в уряді Павла Скоропадського працював Володимир Павлович Науменко, філолог, етнограф, культуролог, випускник історико-філологічного факультету університету ім. св. Володимира, редактор журналу «Киевская старина».

П. Скоропадський був далекий від думки запровадити диктатуру роду Скоропадських, вважав за необхідне створення органу парламентського типу, який міг би забезпечувати існування політичного плюралізму в країні.

Лише за сім з половиною місяців державотворчої діяльності П. Скоропадського як гетьмана Української Держави було ухвалено близько 400 державних актів, відновлено право приватної власності на землю й приватне підприємництво, вільну торгівлю тощо. Був ухвалений закон про українське громадянство, адміністративний устрій України, створено Державний Сенат, губернські та повітові комісії для підготовки нового земельного закону.

Відновлено нормальний залізничний рух в межах усієї України, збалансовано державний бюджет і забезпечено випуск стабільних національних грошей, гривень і карбованців.

За правління гетьмана було відкрито 150 нових українських гімназій. Як обов'язкові предмети було введено українську мову, історію, географію України та історію української літератури.

06.10.1918 р. у Києві було відкрито Перший державний український університет, 22.10.1918 р. – другий український університет у Кам'янці-Подільському. У Полтаві зусиллям «Просвіти» – історико-філологічний факультет. Засновано Український державний архів, Національну галерею мистецтва, Український історичний музей та Українську національну бібліотеку.

24.11.1918 р. було відкрито Українську академію наук. Її першим президентом став видатний вчений Володимир Вернадський.

Було відкрито й український театр драми та комедії, Українську державну капелу та Державний симфонічний оркестр. На початку квітня 1918 р. було підготовлено проект створення 8 корпусів та 4 кінних дивізій, засновано спеціальні військові школи для підготовки старшин. Розроблено план формування військово-морського флоту й авіації. У жовтні передбачалося провести мобілізацію 85 000 осіб для формування української армії.

За правління П. Скоропадського видано закон про державний герб України – тризуб з хрестом на його чолі. Цей закон пізніше підтвердила Директорія УНР Симона Петлюри.

12.11.1918 р. гетьман законодавчо затвердив автокефалію Української Церкви, на чолі якої став митрополит В. Липківський.

П. Скоропадський встиг закласти правові основи організації професійної армії.

Однією з найважливіших ділянок гетьманського уряду була зовнішня політика. Її основними напрямами було налагодження економічних та культурних зв'язків з іншими державами, відкриття в них дипломатичних установ.

Було ратифіковано Берестейський мирний договір із Болгарією, Німеччиною і Туреччиною; підписані договори з Кримом, який став автономною частиною України; укладено торговельний, політичний і військовий союзи з Доном і Кубанню. Відбулися успішні переговори з Румунією про приєднання до України Бессарабії. До Української Держави були приєднані українські етнічні землі в Мінській, Могилівській, Курській і Воронезькій губерніях, а також українські етнічні землі Холмщини та Підляшшя. Якраз тоді Україна реально була соборною державою. Вона мала дипломатичні стосунки з багатьма країнами, в т. ч. РСФСР, з якою 12.06.1918 р. був встановлений державний кордон.

Були встановлені дипломатичні відносини з Фінляндією, Литвою, Латвією, Естонією, Грузією, Доном, Кубанню, відкрито посольства у Швейцарії, Іспанії, Швеції, Данії, Голландії, Норвегії, Італії, Персії (Іран) Німеччині, Австро-Угорщині, Болгарії, Туреччині та Греції.

Творці Української Держави 1918 р. розглядали інститут гетьманства не як засіб подолання інших українських політичних течій, а як засіб національної інтеґрації, налагодження співпраці між усіма класовими групами та організаціями.

У жовтні 1918 р. було утворено коаліційний уряд, у склад якого ввійшли опозиційні сили, які мали на меті приспати пильність гетьмана. Категоричним противником правління гетьмана був Володимир Винниченко.

Розпалась Австро-Угорщина, в Німеччині відбулися революційні події. Різко змінилася міжнародна ситуація. Йшла підготовка до збройного повстання проти уряду П. Скоропадського та гетьманщини взагалі.

Основним каменем спотикання стали земельні питання. Прихід до влади в Україні гетьмана П. Скоропадського викликав у суспільстві неоднозначне ставлення. Відновлення приватної власності на землю викликало невдоволення серед широких верств сільського населення. Проект земельної реформи не був впроваджений у життя. У травні 1918 р. в ряді повітів Чернігівської та Подільської губерній відбулися нелеґальні селянські з'їзди із закликами до збройного повстання проти гетьманської влади.

Соціалістичні партії оголосили опозицію до уряду і гетьмана, створили антигетьманський Український національно-державницький союз.

Через відмову лідерів соціалістичних переконань, що входили до складу Центральної Ради, брати участь у державотворчому процесі П. Скоропадського призвели до того, що гетьманський уряд взявся залучати до співпраці й тих, які не були виразниками національно-визвольного руху, чиновників, які втікали з Росії від більшовиків…

Після невдалого пошуку порозуміння з державами Антанти, які не хотіли визнати Україну як державу, гетьман П. Скоропадський відправив коаліційний уряд у відставку й оголосив Грамоту, що «віднині ми повинні працювати для майбутньої федерації з Росією». Це стало іскрою для початку протигетьманського повстання. Розпочалися запеклі бої, гетьманські війська при обороні Києва 12 грудня зазнали нищівної поразки й були вщент розбиті.

Уникаючи пролиття братньої крові у внутрішній боротьбі за владу, Павло Скоропадський підписав своє зречення від влади: «Я, гетьман усієї України, протягом семи з половиною місяців докладав усіх моїх сил, щоб вивести край з того тяжкого становища, в якім він перебував. Бог не дав мені сил впоратися з цим завданням, і нині я, з огляду на умови, які тепер склалися, керуючись виключно добром України, відмовляюся від влади. Павло Скоропадський, 14 грудня 1919 р. Місто Київ».

Свої повноваження передав Директорії УНР, а сам еміґрував за кордон. Таким чином, відбулася демократична передача влади. Історик О. Субтельний вважав, що причиною поразки влади П. Скоропадського було й те, що «гетьманщина не спромоглася належним чином підійти до розв'язання основних питань, що їх поставила революція в Україні – питання соціально-економічного устрою, насамперед на селі… В національному питанні його уряд займав двоїсту позицію…»

(Продовження на 5 стор.)

НАША ІСТОРІЯ.
100-річчя УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

ЗА СІМ З ПОЛОВИНОЮ МІСЯЦІВ

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

Його помилкою було не тільки проголошення федерації України з небільшовицькою Росією, а й те, що він не висловив протест проти розгону німцями Центральної Ради, яка була леґітимним і представницьким інститутом України, створивши тим самим єдиний фронт боротьби з радянською владою. Як у 1918 р., так і в наш час, відсутність єдності національно-демократичних сил, справжнього патріотизму не дає змогу поставити державні інтереси вище партійних, групових, заважає подоланню труднощів у розбудові української держави.

З архівів політбюро ЦК ВКП (б) стало відомо, як трактувалося українське питання 1918–1922 років у вузькому колі однодумців Леніна.

У протоколах таємного засідання Леніна, Троцького, Зінов'єва 1918-го року є ухвали про те, як практично зруйнувати гетьманську Українську Державу, як використати у цій справі соціалістів. Діяти треба було леґально і цілком таємно. Леґально мав робити товариш Мануїльський, який був членом Мирової делеґації від Москви у Києві, і тому йому доручено було домовитися з В. Винниченком так, щоб переговори затягти. Таємні справи доручалося виконувати спеціальній трійці, уповноваженим з розробки інструкції, в якій зазначалося, як підпільний центр мав використовувати присланих у його розпорядження людей із Москви. Присланих аґентів заселяли в каральні органи, губернії, повстанські комітети для диверсійних робіт, петлюрівські штаби, провокували єврейські погроми. Чим не нинішня ситуація в Україні?..

«Убити гетьмана, – говорив Ленін, – дрібниця, головне, скомпрометувати його в масовій опінії».

Виїхавши до Німеччини, Павло Скоропадський залишився патріотом рідної землі, заснував громадську організацію «Союз гетьманців-державників», яка відстоювала інтереси українства, користувався авторитетом серед еміґрації.

Доля ніби поділила життя Павла Скоропадського на дві частини. У першій, до 1917 року, він вірою і правдою служив Російському престолу, залишаючись українцем, а після 1917-го він поступово переходить до служіння українському народові, українській державі спочатку як військовий, потім – керівник держави, політичний і громадський діяч... Поширений радянською пропаґандою міф, що П. Скоропадський був колабораціоністом, а гетьманський рух тісно зв'язаний з фашистським режимом, не відповідає дійсності.

П. Скоропадський наголошував, що гетьманці повинні керуватися виключно українськими інтересами, в якій би країні вони не проживали.

В опублікованих матеріалах ідеться про те, що у 1939 р. Павло Скоропадський виступив на захист проголошеної Закарпатської України, в роки воєнних лихоліть II світової війни завдяки вжитим і ним заходам були звільнені з німецьких концтаборів С. Бандера, А. Мельник, Я. Стецько, А. Левицький та інші видатні політичні особистості. Наче зустрічався і мав виважену розмову з Євгеном Коновальцем, який у свій час доклав збройних зусиль у повалені гетьманського правління в Україні. Гадаю, що ці та інші відомості потребують ще ретельного дослідження.

В останні роки свого життя в українських справах орієнтувався на поміч Великої Британії та Америки, зокрема, Канади, де його прихильники мали ширшу підтримку.

Та 16 квітня 1945 р. на залізничному вокзалі Плятлінга гетьман потрапив під бомбовий удар і отримав тяжкі травми. Від отриманих ран у шпиталі Меттені, що за 15 км від Плятлінга, 24 квітня 1945 р. гетьман України Павло Скоропадський помер. Людські долі...

Фатальні обставини смерті, убогість останніх ритуалів, подих злиденності й невимовний відчай його старшої доньки Єлисавети, що завжди була поруч із ним... Одні тільки дерев'яні стружки у невибагливій труні... Навкруги гул гармат, шрапнель і свист кулеметних черг.

Під час володарювання Павло Скоропадський скептично висловлювався про Галичину, а доля розпорядилась так, що син галицької землі – греко-католицький священик відправив заупокійну панахиду православному гетьману, за що йому була щиро вдячна донька Єлисавета.

На маловідомім цвинтарі серед чужих людей упокоївся Павло Скоропадський. А хіба так було б, якби збудував Українську Державу?..

Степан ЯНКОВСЬКИЙ,
член НСКУ, почесний голова Долинської райорганізації ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка

ФАКТИ ІСТОРІЇ: ДЕСЯТЬ МІФІВ ПРО УПА

А ПРАВДА ТАКА

У числах 13 і 14 за 30 березня і 6 квітня ми почали публікацію-спростування міфів про УПА, вигаданих радянською пропаґандою.

У них ішлося про вигадки, нібито УПА – гітлерівські посіпаки і проти нацистів не воювали. Нині спростовуємо міф: чи були батальйони «Нахтіґаль», «Роланд» та дивізія «Галичина» каральними підрозділами СС?

Хор батальйону «Роланд», 1941 рік (Всі фото надані Українським інститутом національної пам'яті)

«Нахтіґаль» та «Роланд» не входили до структури СС, їхні вояки не мали есесівських звань і виконували допоміжні функції, а «Галичина» використовувалася передусім як бойова частина. Чому ж їх звуть каральними?

Як було насправді? – спільний проект, мета якого – спростовувати міфи, що існують у колективній пам'яті, сформованій радянською пропаґандою, щодо діяльності Української Повстанської Армії.

МІФ 2: БАТАЛЬЙОНИ «НАХТІҐАЛЬ», «РОЛАНД» ТА ДИВІЗІЯ «ГАЛИЧИНА» БУЛИ КАРАЛЬНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ СС

Цитата-міф: *Ізраїль готовий надати документальні докази звірств батальйону «Nachtigall SS» під командуванням Шухевича.*

Комуністична партія України, заголовок повідомлення на офіційному сайті 7 грудня 2007 року

СУТЬ МІФУ

Під час Другої світової війни німці створили з українських націоналістів батальйони «Нахтіґаль», «Роланд», а також дивізію «Галичина». Ці підрозділи комплектувалися з нацистських колаборантів, входили до структури СС, підпорядковувалися її керівництву та мали есесівські звання. «Нахтіґаль», «Роланд» та дивізія «Галичина» були створені для винищення мирного населення на окупованих територіях.

ФАКТИ СТИСЛО

«Нахтіґаль» та« Роланд» діяли у складі Вермахту, ніколи не входили до структури СС, а їхні вояки не мали есесівських звань. На початку німецько-радянської війни обидва батальйони виконували допоміжні функції, а восени 1941 були переформовані у 201-ий охоронний батальйон поліції порядку.

Дивізія «Галичина», створена 1943 року, належала не до загальних СС, а до військ СС, і використовувалася передусім як бойова частина.

Бійці батальйону «Нахтіґаль»

ФАКТИ ДОКЛАДНІШЕ

Цей міф сформувався за радянських часів. Відповідно до нього, всі учасники українського визвольного руху під час війни були зрадниками батьківщини та маріонетками на німецькій службі, які радо виконували всі забаганки «хазяїв». Німці ж довіряли їм лише найбруднішу роботу – проведення каральних акцій проти неозброєного цивільного населення.

Здебільшого автори подібних «сенсацій» не розуміють різницю між військовими формуваннями, що діяли на території України у роки війни. Тому й у пересічного глядача, зазвичай, не виникає запитань, коли він чує з блакитного екрана про «батальйон СС «Нахтіґаль». Але факти свідчать про інше.

Батальйони «Нахтіґаль» та «Роланд» ніколи не були підрозділами СС. Ініціатором їхнього створення був не райхсфюрер СС Гіммлер, а ОУН, спільно з офіцерами Вермахту, зокрема з військової розвідки (Абверу).

Утім, кожен з ініціаторів створення батальйонів переслідував власну мету. Оунівці розглядали ці два батальйони як певною мірою основу для майбутньої української армії. Адже на початку 1941 року керівництво ОУН знало про підготовку до війни Німеччини та СРСР і розраховувало, що саме у момент початку війни вдасться підняти повстання на території України і створити незалежну державу.

Для підготовки повстання і подальшого утримання території були потрібні люди з військовим досвідом та зброя. Однак у тій ситуації, в якій опинилася ОУН після анексії Західної України Радянським Союзом, отримати військовий вишкіл її члени могли лише у лавах однієї армії – німецької. Країни Західної Європи не готові були сприймати ОУН як самостійного гравця і не надавали їй допомогу. А перемовини з головним ворогом – СРСР тим паче були неприйнятні.

У переговорах із керівництвом Абверу представники ОУН домагалися створення спеціальних підрозділів, у яких члени організації мали пройти військовий вишкіл, а згодом – стати основою для формування нової української армії.

Німецька сторона мала дещо інші плани. «Нахтіґаль» і «Роланд» керівництво Абверу розглядало як розвідувально-диверсійні батальйони, які під час війни мали влаштовувати диверсійні операції проти радянських військових частин, а також організовувати безпечне пересування німецьких частин, роззброєння залишків Червоної армії, охорону ешелонів з полоненими та боєприпасами.

Завдання, які ставили перед батальйонами як керівництво Абверу, так і ОУН, суттєво відрізнялися від задач, які мали виконувати есесівці на окупованих територіях.

Рядові та частина командирів батальйонів були українцями. Вони носили військові, а не есесівські звання, а їхні командири з німецького боку також були з Вермахту. І «Нахтіґаль», і «Роланд» жодним чином не підпорядковувалися командуванню СС.

Незважаючи на сподівання ОУН, участь обох батальйонів у бойових діях була обмеженою. «Роланд» улітку 1941 року перекинули на територію Молдови та Одеської області, де його особовий склад кілька тижнів перебував у очікуванні наказу, а потім підрозділ знову повернули до Австрії.

Батальйон «Нахтіґаль» у складі німецької армії брав участь у зайнятті Львова та дійшов до Вінниці. Вже у серпні 1941 року його відкликали з фронту, а 16 вересня обидва батальйони переформували.

Геть іншою була історія дивізії «Галичина». Її створення почалося майже через два роки після створення батальйонів «Нахтіґаль» та «Роланд» – навесні 1943 року, на території Східної Галичини, яка тоді входила до складу німецького Генерал-губернаторства.

Хоч у офіційній назві формування до квітня 1945 року була присутня абревіатура СС, від самого початку дивізія була суто військовим формуванням. Тому вона входила до структури не загальних СС (Allgemeine SS), а до так званих військ СС (Waffen-SS). Таких дивізій існувало більше сорока, в основі половини з них був особовий склад із населення окупованих і союзних Німеччині держав (хорвати, латиші, естонці, угорці, французи тощо). Із росіян була сформована ціла армія – РОА – Російська визвольна армія під командуванням сталінського генерала Д. Павлова. Дивізія Галичина була призначена для бойових дій на фронті поруч з Вермахтом.

Поручник дивізії «Галичина» Володимир Козак. Зверніть увагу на петлиці: замість есесівських рун у галицькій дивізії носили «левик» – стилізований герб Галичини

Рядовий та найнижчий командний склад комплектувався з українців – переважно вихідців з Галичини. Командні посади від командира батальйону та вище до 1945 року переважно обіймали німці, хоч траплялися й українці, наприклад, одним із командирів дивізіону був Микола Палієнко.

Українці вступили до лав дивізії, маючи різні мотиви. Частина розглядали перебування у «Галичині» як можливість здобути військовий досвід і зброю для того, аби у подальшому перейти до УПА, яка на той час не мала можливості вишколити та озброїти таку кількість вояків. Інші сподівалися, що дивізія стане основою для формування українських військових частин для боротьби з СРСР, нехай навіть на боці німців. Були й такі, що вступали до лав дивізії, аби уникнути примусового вивезення на роботу до Німеччини чи не залишитися на території, на яку мали невдовзі прийти радянські війська. Певну частину вояків до «Галичини» мобілізували примусово.

Офіційно ОУН (б) виступала проти формування дивізії та навіть поширювала заклики до українців не вступати до лав «Галичини». Однак фактично певна кількість членів організації опинилися у її складі. Вони так само мали на меті здобути вишкіл і зброю, а також слугувати «зв'язною» ланкою між вояками дивізії та УПА з тим, аби у потрібний момент організувати їхній перехід до українського підпілля. Натомість ОУН (м) навпаки закликала молодь вступати до лав дивізії, розглядаючи це формування як можливість для збройної боротьби проти СРСР.

Дивізія «Галичина» брала участь у боях проти наступу Червоної армії. Улітку 1944 року дивізію перекинули під місто Броди на Львівщині у розпорядження 13-го армійського корпусу в складі групи армій Північна Україна, де вона зайняла другу лінію оборони. Під час бою дивізію оточили і розбили. З 11 тисяч вояків вийшли з оточення лише близько 3 тисяч, з яких близько 1,5 тисячі на чолі з генералом Фрайтаґом відступили у напрямку Закарпаття. Решта або загинули, або потрапили у радянський полон, або приєдналися до УПА. Загалом дивізія тоді втратила до 70 відсотків особового складу.

Після перекомплектування дивізію відправили до Словаччини, де вона брала участь у боротьбі зі словацькими партизанами. У січні 1945 року її перекинули до Юґославії для боротьби проти комуністичних партизанів Йосипа Броз Тіта.

Побутує міф про те, що дивізія «Галичина» начебто здійснювала придушення Варшавського повстання у серпні – вересні 1944 року, однак це не відповідає дійсності.

У квітні 1945 року дивізія деякий час воювала на фронті поблизу замку Ґляйхенберґ в Австрії. Наприкінці квітня її вивели зі складу військ СС та присвоїли нову назву – 1-ша українська дивізія Української національної армії (1 УД УНА).

Після капітуляції Німеччини вояків дивізії інтернували у британській та американській окупаційних зонах, а після 1948 року вони роз'їхалися по всьому світу – у США, Канаду, Австралію, Арґентину та інші країни. У 1985 році для розслідування фактів можливої присутності у Канаді воєнних злочинців, в тому числі вихідців з України та країн Балтії, була створена так звана Комісія Дешена. За результатом вивчення архівних матеріалів та допиту свідків у Канаді і Західній Європі комісія підготувала звіт, у якому жоден з еміґрантів – колишніх учасників дивізії «Галичина» – не був визнаний винним у скоєнні воєнних злочинів під час Другої світової війни.

Олеся ІСАЮК,
Центр досліджень визвольного руху,
Сергій РЯБЕНКО,
Український інститут національної пам'яті

«10 міфів про УПА. Як було насправді?» – спільний інформаційний проект «НВ», Українського інституту національної пам'яті, Центру досліджень визвольного руху та видавництва «КСД», мета якого – спростовувати міфи, що існують у колективній пам'яті щодо діяльності Української Повстанської Армії.

НА ЗАМІТКУ

ШЕДЕВРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ЯКІ ВАРТО ПОЧИТАТИ

1. «Тореадори з Васюківки», автор – Всеволод Нестайко;
2. «Кайдашева сім'я», Іван Нечуй-Левицький;
3. «Лісова пісня», Леся Українка;
4. «Тигролови», Іван Багряний;
5. «Жовтий князь», Василь Барка;
6. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», Панас Мирний;
7. «Тіні забутих предків», Михайло Коцюбинський;
8. «Я (Романтика)», Микола Хвильовий;
9. «За двома зайцями», Михайло Старицький;
10. «Енеїда», Іван Котляревський;
11. «Мисливські усмішки та інші оповідання», Остап Вишня;
12. «Україна в огні», Олександр Довженко;
13. «Повія», Панас Мирний;
14. «Маруся», Григорій Квітка-Основ'яненко;
15. «Берестечко», Ліна Костенко;
16. «Марія», Улас Самчук;
17. «Украдене щастя», Іван Франко;
18. «Цвіт яблуні», Михайло Коцюбинський;
19. «Людина», Ольга Кобилянська;
20. «Царівна», Ольга Кобилянська;
21. «Роксолана», Павло Загребельний;
22. «Любіть Україну», Володимир Сосюра;
23. «Зів'яле листя», Іван Франко;
24. «Собор», Олесь Гончар;
25. «Маруся Чурай», Ліна Костенко;
26. «Intermezzo», Михайло Коцюбинський;
27. «Камінний хрест», Василь Стефаник;
28. «Зачарована Десна», Олександр Довженко;
29. «Мина Мазайло», Микола Куліш;
30. «Микола Джеря», Іван Нечуй-Левицький;
31. «Хазяїн», Іван Карпенко-Карий;
32. «Сто тисяч», Іван Карпенко-Карий;
33. «Перехресні стежки», Іван Франко;
34. «Бояриня», Леся Українка;
35. «Сватання на Гончарівці», Григорій Квітка-Основ'яненко;
36. «Прапороносці», Олесь Гончар;
37. «Кобзар», Тарас Шевченко;
38. «Чорна Рада», Пантелеймон Куліш;
39. «Місто», Валер'ян Підмогильний;
40. «Тронка», Олесь Гончар;
41. «Захар Беркут», Іван Франко;
42. «Дорогою ціною», Михайло Коцюбинський;
43. «Федько-халамидник», Володимир Винниченко;
44. «Три зозулі з поклоном», Григір Тютюнник;
45. «Москаль-чарівник», Іван Котляревський;
46. «На камені», Михайло Коцюбинський;
47. «В неділю рано зілля копала...», Ольга Кобилянська;
48. «Мойсей», Іван Франко;
49. «Третя рота», Володимир Сосюра;
50. «Вибрані твори», Василь Стус;
51. «Чорнобильська Мадонна», Іван Драч;
52. «Засвідчую життя», Дмитро Павличко;
53. «Записки українського самашедшого», Ліна Костенко;
54. «Євпраксія», Павло Загребельний;
55. П'єси «Народний Малахій», «Маклена Граса», «Патетична соната», Микола Куліш;
56. «Не судилося», Михайло Старицький;
57. «Оргія», Леся Українка;
58. «Климко», Григір Тютюнник;
59. «Назар Стодоля», Тарас Шевченко;
60. «Мартин Боруля», Іван Карпенко-Карий;
61. «Земля», Ольга Кобилянська;
62. «Вершники», Юрій Яновський;
62. «Поза межами болю», Осип Турянський;
63. «Дім на горі», Валерій Шевчук;
64. «Диво», Павло Загребельний;
65. «Конотопська відьма», Григорій Квітка-Основ'яненко;
66. «Інститутка», Марко Вовчок;
67. «Облога Буші», Михайло Старицький;
68. «Каторжна», Борис Грінченко;
69. «Одержима», Леся Українка;
70. «Новина», Василь Стефаник;
71. «В житах», Григорій Косинка;
72. «За мить щастя», Олесь Гончар;
73. «Сад Гетсиманський», Іван Багряний;
74. «Огненне коло», Іван Багряний;
75. «Борислав сміється», Іван Франко;
76. «Харитя», Михайло Коцюбинський;
77. «Князь Єремія Вишневецький», Іван Нечуй-Левицький;
78. «Сойчине крило», Іван Франко;
79. «Вибране», Василь Симоненко;
80. «Сонячні кларнети», Павло Тичина;
81. «Хмари», Іван Нечуй-Левицький;
82. «Поезії», Микола Вороний;
83. «Вибране», Олександр Олесь;
84. «Замість сонетів і октав», Павло Тичина;
85. «Вибрані твори», Михайль Семенко;
86. «Камена», Микола Зеров;
87. «Вибрані поезії», Максим Рильский;
88. «Книга Лева», Богдан Ігор Антонич;
89. «Зелена Євангелія», Богдан Ігор Антонич;
90. «Палімпсест», Василь Стус;
91. «Чорний ворон», Василь Шкляр;
92. «Тиша і грім», Василь Симоненко;
93. «Вибране», Ліна Костенко;
94. «Лель і Полель», Іван Франко;
95. «Сонячна машина», Володимир Винниченко;
96. «Сердешна Оксана», Григорій Квітка-Основ'яненко;
97. «Лялечка», Михайло Коцюбинський;
98. «Тарас Бульба», Микола Гоголь;
99. «Вечори на хуторі біля Диканьки», Микола Гоголь;
100. «Сорочинський ярмарок», Микола Гоголь.

СПІВЦІ НЕСКОРЕНОЇ ДОБИ

МАРКО БОЄСЛАВ: ПОЕТ ОУН (б)

...Величний Той,
хто чар життя створив
І влив у нього радість невимовну.
Михайло ДЯЧЕНКО

* * *

...2009 року у Вінниці побачила світ документальна книжка-збірник «Нескорені: національно-визвольний рух на Вінниччині 40–50-их років XX ст. мовою документів та досліджень». У преамбулі до документу № 19 на сторінках 149–150 збірника один із його укладачів – Юрій Брязгунов зазначає: «...Від себе додамо, що пан О. Муратов – єдиний поет у лавах УПА-Бандери, і його вірші «Молодь України» друкувала під одним із псевдо талановитого режисера – Лесь Мартин. Це явище само собою унікальне, бо, приміром, в ОУН-Мельника талановитих поетів було кілька: Олег Ольжич, Олена Теліга та інші. А в бандерівському крилі лише один – О. Муратов».

Таке категоричне твердження автора преамбули до документа № 19, звісно, є помилковим. Тож у листі укладачам збірника від 12 лютого 2010 р. автор цих рядків опонує: «Мушу заперечити: у бандерівському крилі ОУН була низка відомих і невідомих талановитих поетів. А серед них – Михайло Дяченко, який діяв у підпіллі під псевдонімами Гомон (як провідник ОУН з пропаґанди), Марко Боєслав із с. Боднарова (як поет і публіцист). До речі, довідниково-енциклопедичну статтю про Михайла Дяченка я подав на сторінці 52–53 книжки «Пом'яник» (Івано-Франківськ: Тіповіт, 2005) у розділі «Сини і доньки твої, Прикарпаття».

МИХАЙЛО ДЯЧЕНКО
(25.03.1910–23.02.1952)

Родом із с. Боднарова (Станиславівщина). Молодший брат Миколи Дяченка.

Український поет, журналіст, редактор підпільної газети ОУН–УПА «Шлях перемоги» (1945–1947) і неперіодичного повстанського часопису «Чорний ліс» (1947–1950). Член Української Головної Визвольної Ради (УГВР). Крайовий провідник ОУН з пропаґанди Гомон, підписувався Марко Боєслав з с. Боднарова (літ. псевдонім).

Марко Боєслав

Талановитий пропаґандист творчості Тараса Шевченка і послідовний поборник самостійності України.

У 1936 р. – видання: дві книжечки станиславівського поета Михайла Дяченка: «Іскри. Збірка поезій» (43 стор.) та «Земля плаче. Аґітка у двух відслонах накладом автора» (16 стор.). Чергова збірка Михайла Дяченко була видана 1938 р. – «Юні дні» (48 стор.).

У вересні 1939 р. арештований органами НКВС, втік зі станиславівської в'язниці. У 1939–1941 рр. – на вигнанні у Холмщині, де активно пропаґує слово великого Кобзаря; у 1940 р. вдало поставив у селі Волоскові виставу «Назар Стодоля».

Створив у національно-революційному підпіллі низку найкращих віршів, серед яких – «Великому Кобзареві» (15.11. 1948) і «Заповіт борців» (29.12.1948).

Пісні Михайла Дяченка на його слова співали в УПА і збройному підпіллі. Його поеми ще до війни були відомі читачам краю. Був співцем визвольних змагань 1918–1920 рр.

Михайло Дяченко (Гомін, Марко Боєслав) загинув у 1952 р. біля села Дзвиняча разом із п'ятьма побратимами та друкаркою Мартою.

* * *

...Дослідники національно-визвольного руху на Прикарпатті ще в 90-их роках XX ст. плідно займалися вивченням життєпису і творчої діяльності борця і революційного поета Михайла Дяченка. Варто нагадати публікації:

Драгомирецький Петро. Провідна збірка братів Дяченків // «Галичина». – № 32 (796). – 1994 р., 2 березня; він же – «Се лиш тому, що склалося так життя...» // «Чорногора» – літературний додаток газети «Галичина». – 1994 р. – № 11. – С. 2;

Тимчук Юрій. З його піснею йшли у бій // Вісник обласної організації історико-просвітницького товариства «Меморіал», № 13, додаток до газети «Галичина»;

Бойчук Зіновій. Бачив помсту розкованих // «Новий Час» (Івано-Франківськ). – № 4 (158). – 29 січня 1994 р.; він же – «За Україну, за її волю» // «Новий Час». – № 8 (162). – 26 лютого 1994 р.;

Олег Дем'янів. Повстанський Святвечір // «Галичина». – ч. 1. – 1998, 6 січня.

Про Михайла Дяченка (Марка Боєслава) розповідав у своєму «Біографічному словнику Прикарпаття», що друкувався у часописі «Новий Час», відомий науковець Володимир Полєк.

Очевидно, ці та інші публікації не потрапили до рук вінницьким укладачам документального збірника «Нескорені». ...Тому, звісно, допустилися помилкового твердження про відсутність у бандерівському русі ОУН поетів, крім одного О. Муратова (Леся Мартина). Хоч ім'я станиславівського поета-націоналіста Михайла Дяченка ще за польської займанщини Галичини, у 30-их роках, було відоме серед національного свідомих галичан, в тому числі в літературних колах своїми поетичними збірками: «Іскри» (1936, 43 стор.), «Земля плаче. Аґітка у двох відслонах накладом автора» (16 стор.) і «Юні дні» (Станиславів, 1938). А 1941 р. у Празі побачила світ його поетична збірка «Вони прийдуть»...

* * *

...Михайло Дяченко як поет – тонкий лірик – борець із глибиною почуттів, що народжувалися в його серці й душі у буревійні роки української національно-визвольної революції. Вони виплескувалися з його єства непогасним вогнем волі, безкомпромісним кличем до зламів і зрушень, до змагу і боротьби за волю України, про що засвідчують його поетичні збірки з того буремного часу та його поезії, розсипані в різних періодичних виданнях. До прикладу – в журналі «Дорога», що виходив у світ в «Українському видавництві» (Краків – Львів) у 1943–1944 рр. під редакцією Юрія Старосольського. За своєю формою і змістом журнал «Дорога» – мав історико-краєзнавче видання для молоді. Переважна більшість авторів публікацій у журналі виступали на його сторінках під псевдонімами й криптонімами. До прикладу: Ю. К. друкує історичну розвідку «Где узрим стяг твой, ту і ми с тобою»; Юхим Теребуха – «Холм – місто князя Данила»; Ле – «Скелі в Бубнищі»; І. К. – «Козацький табір»; Володимир Шуліка – «Чорна чайка...»

На сторінках «Дороги» Михайло Дяченко виступає з віршами під своїм справжнім прізвищем. Вони варті того, щоб ми могли прочитати його поетичні рядки, пройнятися тими почуттями, які вкладав у них поет.

Отож,

СПІВАЮ ДНЯМ

Осанна дням, що сталлю дзвонять
І громом гордо рокотять!
Хоч свіжа кров на їх долонях –
Але в крові й вогні життя.

Осанна дням в дзвінких стременах –
Співає юна далечінь.
О, земле, будь благословенна –
Задзвонять радісно мечі.
(«Дорога», 1943, ч. 7, с. 109)

О, ВІРТЕ!..

Хиба не чуєте? – Дзвенить метал!..
І хоч у полі лячно крук закрякав,
Ну що ж, що будні вщерть
закрила мрячка?
Нехай собі! Співає кута сталь!

О, вірте. – Вірте. –
Будні стануть святом –
Будженні – їх напруга, тугість, гарт!
То ж не кажіть, що Богом їх заклято.
О, знай – чим тяжчий будень –
більше варт!
(«Дорога», 1943, ч. 11, с. 155)

* * *

...А чому б не згадати сьогодні про інших поетів з ОУН (б)? Ось хоча б молодого талановитого поета і художника-карикатуриста **Степана Радиша** (підпільний псевдонім – Сизий), родом із с. Рожнів (нині – Косівський район), випускника Коломийської гімназії. Він був співробітником повстанської газети ОУН–УПА «За волю». Газета підпільно видавалася в 1945–1947 рр. в Камеральному лісі поблизу села Химчина Коломийським окружним осередком пропаґанди ОУН–УПА.

Загинув талановитий юнак 27 жовтня 1947 року у Спаській кри-

Степан Радиш

їві разом із Мироном Василиком (братом покійного провідника Грома) і двома стрільцями.

...В мартирології учасників національно-визвольного руху 40–50-их рр. XX ст. на Прикарпатті закарбоване ім'я **Романа Вінтоняка** (21.11.1920 – 06.06.1995) – політичного і військового діяча, політв'язня таборів комуно-тоталітарної системи, поета-пісняра. У 1942 р. Р. Вінтоняк – член Косівського повітового проводу ОУН (б); з весни 1945 р. – політвиховник тактичного відтинку «Гуцульщина». А в 1944–1945 роках одночасно – редактор підпільного видання ОУН–УПА – сатирично-гумористичного журналу «Шершень», в одному з номерів якого надрукований його вірш «Із сиром пироги». Він згодом став повстанською піснею.

Роман Вінтоняк

Заарештований у 1947 р., засуджений до страти. Вирок був замінений на 25 років ув'язнення. Каторгу відбував у таборах Мордовії та Норильська. Учасник повстання у Норильську (1954). Помер у м. Івано-Франківську і похований на Чукалівському кладовищі на Почесній алеї членів братства ОУН–УПА.

...Згадаємо і поета з ОУН (б) **Олександра Погорілого** (літ. псевдонім – Олесь Весняний) із с. Катеринівки, що на Черкащині. До червня 1941 р. – викладач української літератури Станіславського учительського інституту і педагогічного училища. У 1941–1942 роках друкувався у часописах «Самостійна Україна» та «Українське Слово», що видавалися у Станіславі. У вересні 1941 р. у станіславському видавництві «Нове життя» під псевдонімом Олесь Весняний побачила світ його поетична збірка «Пісні серця».

Олександр Погорілий

Загинув поет-борець із підпілля ОУН (б) 27 липня 1942 року в Києві у катівнях ґестапо.

* * *

...Національно-революційний рух під орудою ОУН (б) зродив ціле ґроно талановитих поетів-борців, піснярів волі повсталої України. Ще не всіх ми знаємо поіменно: нащадкам заповідано вирвати їх із забуття, зібрати й осмислити їхню творчу спадщину. Як заповідав Марко Боєслав у поезії «Поетам наших днів»,

«...Нехай ідуть і пристрасно
читають
Поему литу в крові і вогні
У ній свята любов борців палає,
І пімстою рокоче грізно гнів!»

Володимир МОРОЗЮК,
член НСПУ

ДОЛІ

ОБПАЛЕНІ ВІЙНОЮ

Життя і доля Михайла Собчишака із Задністрянська, як і життя і долі всієї родини – однієї з мільйонів українських родин, обпалених Другою світовою війною і репресіями комуністичного режиму.

Народився Михайло 18 жовтня 1926 року в українському селі Жегистів поблизу містечка Новий Сонч Краківського воєводства, що на півдні сучасної Польщі. Село було досить велике (9 км завдовжки). Більшість населення становили українці (лемки). Тут була греко-католицька церква і чотирикласна українська школа. Родина Йосипа Олексійовича Собчишака і Ганни Федорівни, з роду Семаняк, була заможною: 8 морґів поля (з них 5 – орної землі), дві корови, дві телиці, кінь, сільгоспреманент, фаетон для перевезення курортників. В архівній довідці також згадується житловий будинок на 515 м^3 та господарські будівлі – 316 м^3. В сім'ї було троє дітей: Михайло, Стефанія і трирічна Оленка.

Після приходу Червоної армії Михайла Собчишака, його товариша Михайла Островського та багатьох інших у кінці березня 1945 року насильно мобілізували й погано озброєних, роздягнених і ненавчених одразу кинули в бій на території Чехословаччини. Воював у складі 383-го стрілецького полку 121-ої стрілецької дивізії 4-го Українського фронту. В одному з перших боїв їхня рота потрапила в оточення. Багато з них загинули, а пораненого в обидві ноги М. Собчишака врятував його друг М. Островський, витягнувши його з-під німецького обстрілу.

Було це 29 квітня 1945 року. Везли його в санітарному ешелоні дуже довго. Через місяць – 29 травня, вже після завершення радянсько-німецької війни, Михайло потрапив до військового шпиталю на Кавказі. Рана на правому стегні загноїлася і в ній почалася гангрена. Ногу хотіли відрізати, але начальник шпиталю, досвідчений хірург, пожалів 19-річного юнака і зробив кілька операцій, врятувавши кінцівку. Після кількамісячного лікування його визнали нездатним до військової служби і дали відпустку на шість місяців, щоб поїхав додому й долікувався там.

Зустрівся з родиною несподівано на вокзалі в Сталіно (Донецьку), куди їх вивезли після депортації з рідного села в липні 1945 року. Їх хотіла «обчистити» місцева братва, забравши останнє, що залишилось від старого життя – родинного кишенькового годинника. Михайло, який сидів в товарному вагоні іншого ешелону, вискочив і побіг заступатися за скривджених людей. Яким було його здивування, що скривджені – це його батьки і сестри, які намагалися сісти в поїзд, що прямував на захід, поближче до рідного краю. Далі вони поїхали разом і зупинилися в Більшівцях, де оселилися в колишній трупарні (кухня, коридор і дві кімнати).

Батько Йосип заробляв ремеслом столяра-різьбяра, мама Ганна працювала санітаркою в лікарні. Також М. Собчишак розповів, що його молодша сестра Стефа (С. Й. Крук) після того, як вони опинились у Більшівцях, в 12 років бавила сестричку Оленку і ще наймалася доглядати дітей районних чиновників за харчі. Михайло, закінчивши курси трактористів і став працювати в місцевій МТС. Юнак з дитинства мав потяг до техніки, тому досконало опанував сільськогосподарські машини й допомагав іншим обслуговувати і ремонтувати їх. Незабаром його призначили бриґадиром.

На фото в центрі Михайло Собчишак

Тут йому «впала в око» молода красива кароока дівчина з довгою косою. Це була Стефанія Недобиток з сусіднього села Кінашів, яка пішла в середню школу в селищі Більшівці (тоді районний центр), але змушена покинути навчання через вимогу вступу до комсомолу і влаштувалася до машинно-тракторної станції обліковцем. Виявилось, що в них однакова дата народження – 18 жовтня. Так народилося їхнє кохання, яке живе і сьогодні, зігріваючи теплом їхніх дітей, онуків і правнуків.

На початку листопада 1954 року вони «розписалися», а 25-го у них було скромне весілля, бо не всі родичі могли розділити з молодятами їхню радість. Вони або загинули у борні проти московських окупантів, або були в далекому Сибіру: в жовтні 1945 року на каторзі помер Стефин дядько – Юрій Хомин, січовий стрілець, член ОУН і вояк УПА на псевдо Скала; перебував у таборі на Колимі його старший син Панько Хомин (Вітус); у Воркуті був молодший – Федір (Волос), теж вояк УПА з сотні Максима; його дружина Марта Хомин, активний член «Просвіти» і «Союзу українок», разом із донькою Стефанією на початку липня 1951 року була депортована в Тюменську область. Друга Стефина тітка – Марта Прунак разом із чоловіком Миколою (помер і похований в Караганді в січні 1959 року) і сином Василем 23.10.1947 року були виселені на спецпоселення в Казахстан за те, що її син Максим, вояк самооборони, загинув 26 серпня 1944 р. від куль енкаведистів, які безжально палили село Курів, помщаючись за смерть двох своїх карателів, тіла яких знайшли на кордоні з Кінашевом.

Так більше 60 років тому кохання Михайла Собчишака і Стефанії Недобиток поєднало дві українські родини, які чинили героїчний спротив окупаційним тоталітарним режимам у боротьбі за незалежну Українську державу.

Михайло ФРЕЇК,
завідувач музею «Дем'янів Лаз»

ВРАЖЕННЯ І РОЗДУМИ

ПОЇДЕШ ДАЛЕКО – ПОБАЧИШ БАГАТО...

Нині безвіз відкрив кордони Європи для українців і вони можуть пізнавати світ. Мені випало пізнавати його багато років перед тим. Так судилося моїй долі, так цьому сприяла моя професія, що моє дитяче бажання побачити «край світу» бодай частинно збулося. Я «хвилево» бачив багато країн світу і це розширювало мій світогляд. Це були такі далекі від України держави, як В'єтнам і Фінляндія, Ізраїль та Алжир, Арґентина й Бразилія, багато європейських країн, далеких від нас держав і наших сусідів – Польща, Румунія, Болгарія, Білорусь, Росія... Я побачив, який світ цікавий, різноманітний, як по-різному живуть на світі люди. Сьогодні згадую побачене жерло вулкана Везувій, відкопані міста Помпеї і Геркуланума, протоки Босфор і Дарданелли, Південнокитайське море, Атлантичний океан і багато-багато іншого. Світ такий різнобарвний, а люди, що там проживають, не лише різномовні, а й живуть так, як складалася їхня історична доля. У світі є багаті держави, є – вбогі. Але куди б не поїхав, що б не побачив, скрізь є таке, що хотілось би перенести на нашу землю. При цьому не обов'язково якісь глобальні досягнення інших держав, інших народів. Це можуть бути звичайні побутові речі, але які свідчать про їхню культуру .

ПРО ЩО ПІКЛУЮТЬСЯ АРҐЕНТИНЦІ

Я зафіксував у своєму щоденнику 1992 року побачене в Арґентині – куди б ти не їхав територією цієї держави, в північній чи південній частині, ніде не було розбитих доріг, не було сміття на узбіччях (як у ті часи було в нас скрізь), бо через кожні десять кілометрів з одного та іншого боку дороги були встановлені металеві короби, в які автомобілісти або пасажири скидали з авта пакетики зі сміттям. Якщо викинути з автівки навіть недопалок, то за це – сувора кара.

І ще з побаченого... Якось на півдні Арґентини ми їхали на нафтову свердловину прекрасною дорогою вздовж Атлантичного океану і раптом з'явилися знаки зменшення швидкості руху з 120 до 90–60 і до 40 кілометрів на годину, після чого ми звивистою гравійною дорогою горбами проїхали 20 чи 30 кілометрів і знову в'їхали на шосе. Виявилося, що на березі океану біля дороги з'явилася пара тюленів (чи моржів) у період парування, і щоби їм не завадити, транспорт пустили тимчасовою об'їзною гравійною дорогою. Я тоді подумав, чи навіть жартома сказав, що у нас би цих тварин радше застрелили, або з'їли їхнє м'ясо, але таких великих витрат ніколи не зробили б.

Стосовно захисту диких тварин в Арґентині діють дуже суворі правила. Арґентина є нафтогазовидобувною країною і там буриться багато розвідувальних і експлуатаційних свердловин, до яких прокладають тимчасові дороги. Це робиться і у нас, але різниця між такими дорогами у них і у нас велика. Навіть під цими дорогами викопують періодичні тунелі для вільного пересування, а щоб вони не потрапляли під колеса автомобілів, побіч шосе встановлені сітчасті загороди. Життя тварин (диких кіз, зайців та інших) є вартнішим від прибутків нафтовиків.

І останнє. Столиця Арґентини Буенос-Айрес є містом тисяч квадратів, при виїзді з однієї вулиці на іншу встановлені «лежачі поліцаї» або жолобки, що унеможливлюють виїзд на перехрестя з великою швидкістю. Тож аварійності в місті практично не буває.

В Арґентині я бував на початку 90-их років тричі. Під час цих поїздок ми з арґентинськими нафтовиками обговорювали, а згодом організовували проведення промислового експерименту на одній зі свердловин на півдні країни в районі Комодоро Рівадавіо. Найбільше запам'яталося, як ретельно обговорювали план робіт і як точно забезпечували їхнє виконання. Організовував наші приїзди в Арґентину, обговорення запропонованих нами технологій та їхню промислову реалізацію арґентинець українського походження – відомий геофізик Володимир Бандура, з яким я і український інженер Богдан Кифор отримали пізніше патент на струминний апарат для створення багаторазових миттєвих депресій і репресій на пласт.

Була у мене зустріч із професорами приватного університету в Буенос-Айресі, де я прочитав двогодинну лекцію. Мені розповіли про умови оплати студентами навчання: для того, щоб стати студентом, треба здати вступні екзамени, після чого студент має право отримати кредит для оплати навчання на один семестр під невеликі (2–3) відсотки. Якщо він здає всі семестрові екзамени «на відмінно», то вартість виданого кредиту анулюється і він отримує новий кредит для оплати навчання в наступному семестрі. Якщо студент не отримує задовільних оцінок бодай з одного предмета, то його відраховують і впродовж трьох місяців він повинен повернути отриманий кредит. Така процедура отримання кредиту на навчання на кожний семестр стимулює студентів до доброго навчання. Після закінчення випускник університету повинен повернути кредит протягом наступних 15-ти років. Гадаю, якби у нас запрацювала така система, то неуків серед наших випускників не було б, так само як не було б і корупції у вишах.

В Арґентині за останні 25 років кількість населення зросла на 8 мільйонів осіб і становить сьогодні 42 мільйони. Середній вік життя арґентинців досяг 77,5 років, у чоловіків – 74,5, а у жінок – 81,09 років. І це не зважаючи на те, що за ці роки арґентинці перейшли від деспотизму до соціалізму з величезною інфляцією, а потім було повернення до капіталізму.

Роман ЯРЕМІЙЧУК, *доктор технічних наук, професор*

(Продовження буде)

ПОМІРКУЙ

10 ПРАВИЛ ЗДОРОВ'Я ЗА АМОСОВИМ

Хочеш бути вічно молодим і здоровим? Поки це фантастика... Але є способи суттєво продовжити молодість або бодай мати гідну старість, дотримуючись простих правил здоров'я.

Микола Амосов – український лікар і дослідник зі світовим ім'ям. Він зробив 6000 операцій! І пропрацював до 80 років. Основна його спеціальність – кардіологія. Однак також він прославився через розробку системи підтримування здоров'я. На власному прикладі він довів, що система діє, адже прожив у доброму здоров'ї до глибокої старості. У чому секрет? Насправді його немає, ці правила добре знайомі: обмеження в їжі та фізичні навантаження, а також віра у себе.

1. Амосов наполягав: медики лікують хвороби, дбати про здоров'я – справа кожного особисто.

Не сподівайтеся, що лікарі зроблять вас здоровими. Вони можуть врятувати життя, навіть вилікувати хворобу, але лише підведуть до старту, а далі, щоб жити надійно, вчіться покладатися на себе.

2. Коли у 40 років Амосов звернувся до медиків з власними проблемами, йому не змогли зарадити. Саме тоді він взявся за розробку власної системи здоров'я.

Бійтеся потрапити в полон до лікарів! Часом вони схильні перебільшувати слабкості людини й могутність своєї науки.

3. Лікар був упевнений, що організм людини здатен побороти багато хвороб. Медики мають лише супроводжувати одужання.

В організмі є потужні захисні сили – імунна система, механізми компенсації. Вони спрацюють, треба дати трохи часу. Майте на увазі, що більшість легких хвороб проходять самі, докторські зілля тільки супроводжують природне одужання. Вам кажуть: «Вилікували!», а ви і вірите: «Хороший лікар!»

4. Живіть на повну, а не думайте про хвороби.

Скільки бачиш людей, що пішли у хворобу! Вони носять її, як коштовність, як виправдання всіх своїх невдач у житті, як підставу вимагати у оточуючих жалості й поблажливості.

5. Медик був переконаний: треба вірити у власні сили.

Наскільки велика сила людського духу! Дивишся на нього і дивуєшся: в чому душа тримається, а він мріє, працює, ніби перед ним – вічність...

6. Все залежить від того, як живе людина: страшних хвороб можна уникнути.

Запевняю: природа людини міцна. Принаймні у більшості людей. Правда, дрібні хвороби неминучі, але серйозні найчастіше – від поганого способу життя: зниження резервів у результаті відсутності тренувань. Зовнішні умови, бідність, стреси – на другому місці.

7. Лікар радив постійні тренування. Але пам'ятайте: тренування не мають виснажувати організм!

Тренування резервів повинні бути розумними. Це означає поступовими, але наполегливими. Якщо сказати про суть тренування – то це режим обмежень і навантажень. Втім, нічого оригінального я не придумав.

8. Людина з худим тілом почувається значно краще, рідше хворіє і швидше одужує.

Їжа з мінімумом жирів, 300 г овочів і фруктів щодня, і щоб вага не піднімалася вище цифри «зріст мінус 100 кілограмів».

9. Усім потрібно рухатися.

Амосов наголошував: людям потрібен рух. Без цього жодного здоров'я не буде.

Вона (фізкультура) всім потрібна, а дітям і людям похилого віку – особливо. Оскільки тепер на роботі майже ніхто фізично не напружується, то, по ідеї, для пристойного здоров'я потрібно б займатися по години в день кожному. Але немає для цього характеру у нормальної людини. Тому – хоча б 20–30 хвилин гімнастики, це приблизно 1000 рухів, краще з гантелями по 2–5 кг. Раджу вправлятися перед телевізором, коли «Новини» показують, щоб заощаджувати час. Як додаток до фізкультури бажано виділяти час для ходьби, дорогою на роботу і назад, по одному кілометру. Корисно, і нерви зберігає, враховуючи поганий транспорт. Про біг підтюпцем я вже не кажу – нереально. Але – корисно.

10. Шукайте свій спосіб заспокоїтися.

А основою всього Амосов вважав вміння керувати собою. Дійсно, без цього нічого не буде.

Найважче: управління психікою. «Вчіться опановувати себе». Але ох як це важко! Рецептів багато, аж до медитації, описувати не буду. Сам користуюся простим прийомом: коли велике напруження і виділилося багато адреналіну, фіксую увагу на ритмічному повільному диханні й намагаюся розслабити м'язи. Найкраще в такі моменти – зробити енерґійну гімнастику, але ж ситуація зазвичай не дозволяє. Але все одно, щойно дозволить – працюйте. Надлишок адреналіну спалюється при фізкультурі, і таким чином судини й органи рятуються від спазмів. У тварин стреси вирішуються втечею або бійкою, а людині це не дозволено.

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ СВЯТКУЄМО ПО-УКРАЇНСЬКИ!

ЗВЕРНЕННЯ
Івано-Франківського міського об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

Шановні краяни!

Правління Івано-Франківського міського об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка звертається до жителів і гостей міста з пропозицією:

24 серпня, День Незалежності України святкувати по-українськи – в українському національному одязі.

Міська «Просвіта» просить підтримати цей почин. Пропонуємо підтвердити своє бажання розвивати українські традиції – одягти на свято вишиванки.

Виховуймо молодь у любові до свого національного, будьмо взірцем для неї. Поєднуймо давні традиції з потребами сьогодення. Одягаймо вишиванки, придбаймо їх для своїх дітей і внуків. Хай у виконанні національного обов'язку ніщо не спинить нас! Вшановуймо наше свято суверенності й свободи в прагненні власними руками щоденною працею розбудовувати Україну. Хай у цей день вишивка, національний одяг об'єднують нас.

Звертаємося з проханням до міського голови Руслана Марцінківа, депутатів міської ради і власників транспортних засобів – приватних перевізників:

24 серпня, в День Незалежності України, для жителів і гостей міста, одягнених у національний одяг, організувати безкоштовний проїзд на маршрутах міського транспорту, як було і минулих років.

20 серпня з 15.00 запрошуємо містян разом із сім'ями, гостями й сусідами одягти національні костюми чи вишиванки і взяти участь у виставці-конкурсі в НД «Просвіта» **«Обрядові вишивані рушники українських родин».**

Пропонуємо очільникам влади, керівникам всіх організацій і партій демократичного спрямування, підприємцям і керівникам трудових колективів та установ підтримати нашу ініціативу, спільно працювати над відродженням українських національних традицій, а саме, взяти участь в організації виставки-конкурсу й нагородити подарунками його переможців.

Звертаємося до всіх шанувальників рідного слова, письменників, журналістів і художників із проханням стати учасниками й подарувати свою книжку або картину як сувенір для переможців конкурсу.

Пропозиції просимо подати до 18 серпня в міське об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, що по вул. М. Грушевського, 18 (Народний дім «Просвіта»).

Голова ІФ МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка професор Василь БОЙКО, відповідальний секретар Наталія СИНИЦЯ

ЖИТТЯ СПІЛЬНОТ

МОВОЗАХИСНИЙ БАСТІОН ЛАУРЕАТА

У Будинку культури села Нижній Березів (Косівщина) відбулася зустріч у літстудії «Літературні посиденьки» (ЛП) за участі лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка в галузі літератури, нашого земляка-березуна Івана Малковича.

Хоч рішучий і виважений виступ Івана Малковича на захист української мови при врученні йому Шевченківської премії викликав критику в специфічних колах літераторів (див., приміром, публікацію М. Карасьова «Навздогін за премією» в «УЛГ» за 16 червня 2017 р.), в рідному Іванові Нижньому Березові, зрештою, як і серед українців світу, які мислять і діють проукраїнськи, а не проокупантськи, кожну зустріч із поетом сприймають як вагому, повчальну і мудру в розумінні культурно-просвітницького розвитку.

Після колоритного і милозвучного виступу діточок з вокально-хореографічною композицією на честь лауреата Іван запропонував відпустити дітей додому, щоб не перевтомлювати маленьких і вберегти від гострих дискусій. А її насамперед викликала недавно видана книжка поезій літстудійців «Душа озивається словом» та й вірш Дмитра Арсенича «Сліпцям», автор якого не сприймає курс України в НАТО. А якби Україна була незалежною, то не було б ані голодомору, ані політичних репресій.

Отож не випадково, передаючи в дар місцевій бібліотеці унікальне видання «Антології української поезії», Іван Малкович розповів, як загинув на москальській каторзі талановитий український поет, знавець іноземних мов, інтелектуал і ерудит, висококультурна і всесторонньо розвинена особистість Михайло Драй-Хмара.

– Всі українські поети, які в 20–30-ті роки залишились в Україні, були розстріляні, бо вони орієнтувались на Європу. Для мене було потрясінням довідатись від очевидця тих подій про останні миті життя Михайла Драй-Хмари, – розповів він. – Колишній в'язень-очевидець розповів (і це оприлюднено), як квітневого дня на Колимі їх, близько сорока в'язнів, вивели на каторжні роботи на дорозі. Мотоциклом з коляскою під'їхали троє п'яних енкаведистів, на поясах яких висіли кобури з парабелумами. Конвоїр доповів їм про хід роботи, але катам щось не сподобалось і вони наказали: «Пастроїтся»! Один із катів узяв до рук зброю і стріляв у кожного п'ятого в'язня. Драй-Хмара стояв наприкінці. Останні секунди життя він упорядкував так, щоб бодай загинути так, як хоче він, а не як хоче кат. Він вирахував, що п'ятим буде студент із Києва Володька, син його друга з Кам'янця. Коли енкаведист підійшов до хлопця, Драй-Хмара штовхнув студента, став на його місце й закричав: «Не руш!», плюнув катюзі в обличчя і той вистріляв в українського поета всі набої, що були в обоймі. Гідна геройська смерть.

А ще говорив про нове зросійщення, яке несуть переселенці з Донбасу. Приїжджають заможні переселенці з Донеччини й Луганщини, скуповують будинки і квартири й своїх дітей посилають до школи. І вимагають, щоб їхніх дітей не вчили української мови.

На завершення ЛП Іван Малкович прочитав свій новий вірш «Яксунені береги», а також розлогий і по-філософськи глибокий вірш «Сізіфова земля». І слухав твори літстудійців, які читали директор Середньоберезівської школи, поет Ігор Ґеник, поетеса і прозаїк Оксана Влашинець, кандидат історичних наук Олена Денисюк, поетеса Марія Ґеник, молода поетеса Оксана Ільницька, «і вчитель, і фірман, і дояр, і поет», як він сам себе представив Іван Уруський, і поетка Наталка Бодруг, і молодий талановитий поет Руслан Малкович, і поети Іван Клим'юк та Оксана Клим'юк, і поетка Ганна Ґеник, яка, зокрема, закликала «Не робити зі світла пітьми», і заслужений діяч культури України Микола Скільський, і поетка Оксана Малкович, і автор цього матеріалу

Микола Зеновій СИМЧИЧ.

НОВІ ВИДАННЯ

РОЗДУМУВАННЯ ІВАНА МОНОЛАТІЯ

Івано-Франківське видавництво «Лілея-НВ» випустило книжки історика та краєзнавця Івана Монолатія «Перша республіка» та «Діри пам'яті».

У презентованих коломиєзнавчих текстах «Першої республіки» читач знайде відповіді на завжди актуальні питання взаємовідносин містян і влади, їхнє повсякдення в добу ЗУНР, формування ідентичностей і живучість стереотипів, форми щоденної поведінки в умовах українсько-польської війни, розвитку міської культури тощо. Виклад подій і їхня інтерпретація закінчуються січнем 1919 року, коли в Києві проголосили злуку ЗУНР і УНР. Книжка буде цікава небайдужим новому прочитанню недавньої історії, сюжети якої мають відгомін і нині.

Центральною темою збірки розвідок, есеїв та замальовок «Діри пам'яті» Івана Монолатія постає пам'ять і забуття у міському просторі Івано-Франківська, підтримка і гальмування групової пам'яті містян, культури співіснування «своїх» з «чужими» і навпаки. Дослідник пропонує подивитися на інтер'єризування «міської» пам'яті через численні спроби її «затирання» і монополізування на догоду кільком обраним і уявним спільнотам. Авторський наголос на потребі пізнавати минувшину своєї малої батьківщини є своєрідним маніфестом конструювання національних практик пам'яті «інших», неукраїнських містян.

НОМІНАНТИ

Дитячий дует «Гламурчик» з Івано-Франківська потрапив у фінал «Дитячого Євробачення 2017».

Відбувся національний відбір півфіналу конкурсу «Дитяче Євробачення 2017», в якому взяли участь понад 30 учасників з усієї України.

Івано-Франківщину на конкурсі цьогоріч представляли дует «Гламурчик» у складі Василя Сіреджука та Софійки Федорів, а також Тетяна Середюк та Вероніка Зуб'юк.

Всі діти є учнями Школи розвитку сучасного мистецтва та продюсерського центру «Star Team».

До фіналу «Дитячого Євробачення 2017», який цього року проходитиме 25 серпня у дитячому таборі «Артек» (м. Київ, Пуща-Водиця), пройшов дует «Гламурчик».

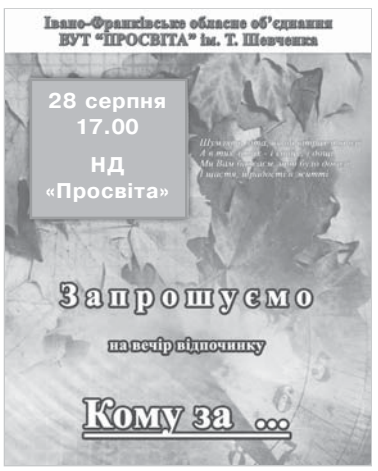

ЗНАЙ НАШИХ!

ПРИКАРПАТЦІ У ГАЛЕРЕЇ ХОЛЛАНД ПАРКУ

В столиці Великобританії із 4 по 14 серпня відбулася виставка робіт чотирьох прикарпатських художників: заслуженого художника України Василя Красьохи, Анатолія Мельника, Григорія Поліщука і Галини Петрової.

Показ художніх робіт прикарпатських митців успішно відбувається вже другий рік поспіль.

«Harmony of vision in colours» – під такою назвою об'єднались карпатські пейзажі, квіти Ботанічного саду у Києві, а також морські краєвиди й пейзажі Англії.

Виставку відвідували люди різних національностей, але в усіх однакове враження від картин українських митців: все дуже кольорове, енергійне, настроєве, позитивне, надзвичайно красиве.

Тут також збирали кошти онкохворим діткам в Україні, пропонуючи книжки українських авторів і вироби ручної роботи, які залюбки купляли англійці.

НОВАЦІЇ

БІБЛІОТЕКА НОВОГО ФОРМАТУ

Бібліотека з новими сучасними книжками відкрилася у Коломиї.

На полицях закладу книжок поки небагато, але всі вони нові й відповідають сучасним суспільним тенденціям. Переважно література з бізнес-мотивації, книжки для саморозвитку, які важко знайти у звичайних книгозбірнях.

Ініціаторами культурного проекту є координатори «SpaceUp», які вже тривалий час займаються подібними освітніми заходами.

Умови бібліотеки прості – читач має поставити на місце тієї книжки, що взяв, свою, яку читав протягом останніх трьох тижнів. Та головне – література за якістю і темою має відповідати бібліотечній книжці. Окрім цього, сплатити мінімальний членський внесок у сумі 10 грн., аби була змога щомісячно поповнювати полиці.

ДО ПЕРВНІВ

НА «МЕДОВОМУ СПАСІ» БУЛО СОЛОДКО

Свято вирувало на площі перед Музеєм писанкового розпису в Коломиї. Цей фестиваль уже відомий далеко за межами Коломийського району, захід щороку збирає десятки пасічників і сотні мешканців та гостей міста.

Ідею проведення такого дійства подав ще кілька років тому директор Музею історії міста Михайло Русак. Місце проведення кілька разів змінювалось. На свято приїхало чимало творчих колективів з інших областей.

Фестиваль щороку збирає десятки пасічників. Вони мають змогу торгувати солодким нектаром, виробами з медової продукції, а ще обмінюватись досвідом.

НУМІЗМАТИКА

КОСІВСЬКИЙ РОЗПИС НА МОНЕТАХ

Національний банк України з 15 серпня 2017 року ввів в обіг дві пам'ятні монети «Косівський розпис».

Про це повідомляє прес-служба НБУ.

«Монети «Косівський розпис» присвячені яскравій перлині українського народного мистецтва – косівській кераміці.

Естетику і стиль, народжені в українських Карпатах, не сплутаєш ні з чим. Основні елементи косівського розпису – квіти, візерунки, що переходять у геометричний орнамент; птахи та зображення людей у національному гуцульському одязі – виконані в особливій гамі переважно зеленого, жовтого та коричневого кольорів.

Вірність традиції, насичені яскраві кольори, тематичні сюжети – усе це і сьогодні вирізняє оригінальний косівський розпис».

Монета «Косівський розпис» зі срібла номіналом 10 гривень виходить тиражем 3,5 тисячі штук.

Монета «Косівський розпис» із нейзильберу номіналом 5 гривень виходить тиражем 40 тисяч штук.

НАВІЯНЕ

ФУТБОЛ – ЖІНОЧА СПРАВА

В цьому переконався у середу на матчі, який відбувався на стадіоні «Рух». Грали: «Прикарпаття» і «Арсенал» (Біла Церква).

Останнім часом (а це вже рік як до нашого міста повернувся професійний футбол) на стадіоні людно. Ходять від 4-ох до 5-ти тисяч уболівальників.

І серед чоловіків побачив багато жінок, дівчат. Як ніколи. Уболівальниці дуже активно, емоційно переживають перипетії гри, постійно аплодують футболістам за вдалі фінти, удари по м'ячу і м'ячем по воротах.

Але жінки не лише на трибунах. Саме цю гру судила арбітр із Дніпра Людмила Тельбух.

Судила добре. «Прикарпаття» перемогло «Арсенал» із рахунком 4:0. Наш воротар відбив пенальті. Всьому цьому, цій виставі на газоні раділи жінки, які люблять і розуміють футбол.

Василь БАБІЙ, *просвітянин*

P. S. *До речі, саме Івано-Франківськ має арбітра ФІФА Анастасію Романюк. І ще одне. Варто розвивати в районах і області жіночий футбол. Більш активно – жінки на це заслуговують. І «Просвіта», гадаю, не стояла б осторонь спортивної справи.*

Наступне число «Галицької Просвіти» вийде 31 серпня